Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 3 МАРТ, 1987 ШУ. ★ № 27 (7373). ★ Мах 3 кеп.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачшду

Вай республикерча бурув тохара балхий управленешта юкъеяьржача социалистически яхье хьалха а латташ, шийтталагIча пятилетке хIара бетта шоаш тIанийца декхараш тIехкхоачашдеш хьабоагIа Горячеводски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараш. ДIабахача шин бетта бурув тохара паччахьалкхен план 120,6 процент кхоачаш а яь, лаьрхIачул совгIа цар техар 825 метр гаргга бурув. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 33,5 процент гаргга тIехкхоачаш а яь, духьал из лакхъяра чотагIа техад цар паччахьалкхен планал совгIа мел теха бурув.

Къаьстта дика болх а беш, шоаш тIанийца декхараш хIара бетта тIехкхоачашдеш я буровой начальникаш Дудин Вячеслав, Часовсних Леонид, Марзаганов Хьусен керте латтача бригадай коллективаш. ХIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар.

Деша дай бац

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера шоай таронашкен кхоачамашкен хьажа а хьежа, доккхий декхараш тIанийцар Грозненски радиотехнически завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха. Чакхбаьннаб хьалхара ши бутт. Маьхала ца йоаккхаш йисай иттаж эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци. ХIаьта ара ца хецаш йисай массехк бIаь эзар сом мах бола товарни продукции 160 эзар сома маьха культурно-бытовой гIулакхашта дола товараши.

Къаьстта во болх а беш, ер шу доладелча денз паччахьалкхен план а тIанийца декхараш а кхоачаш ца деш хьайоагIа Кутузов Владимир Федорович керте латтача шоллагIча цехен Степаненко Нинас кулгалдеча ялхлагIча цехен коллективаш.

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача цIейга кхачалехьа кхоачашъяра республикерча промышленни предприятешта юкъе эггара хьалхарчарца доккхий декхараш тIанийцачарех я Назрановски трикотажни фабрика коллектив. Бизза бола шоай деша дай хилара шерра социалистически яхь йоаржаяьча цар дика пайда ийбу шоай таронехи кхоачамехи. Цу яхье хадданза хьалха а латташ, башха-дика толамаш доахаш бола бIаьш хIамаш тега мотористкаш ба укхаза. Царех ба Олигова Iашат, Мальсагова Марет, Хамхоева Зайнап, кхы дукха бараш а. ХIара сменагIа нормаш цар кхоачашъю 180—200 процент.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) хIамаш тега мотористкаш I. Олигова, М. Мальсагова, З. Хамхоева.

С. АЛИХАНОВА сурт.

ПОДРЯДАГIА ДОАЛА БЕРКАТ

Мехка Кхачан программа кхоачашъеча хьайбай продукташ ма могга дукхагIа яхара. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дуза цIейдикача хьокхамашца дездара хьинар айденна къахьегаш ба «Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза ферма дояркаш, скотникаш, зооветеринарни специалисташ.

16 февраль хьатIаотташ цар паччахьалкхенга ехкай 133 тонн шурей 39 тонн дулхи. ДIадахача шера цу юкъа ехкача продукташца нийсйича уж дуккха а дукхагIа я. ХIаьта цхьоалагIча квартала шура дIаялара план кхоачашъяьй 57,8 процент, дулх дохкара яр 130 процент. Тешшаме лард еллай карарча шера шоаш тIанийца социалистически декхараши планаши ханал хьалха кхоачашъяра.

Керттерча даькъе уж толамаш даха аьттув баьннаб хьайбаш леладерий балха юкъе бригадни дезалийи подрядаш юкъейоалаярах, наха безамеи къахьегама овсарле лакха хургйолеи хьалаш хилийтара колхоза правлене, партийни профсоюзнии организацеша хадданза йоакхо еш хиларах. Иштта, бригадни подрядагIа болх беш ба детташ дола доахан леладу дояркаши, Iавсийи дулха лаьрхIа дола хьайбаши леладу бархI дезалий звенои. Царца договораш оттадаьд колхоза правлене. ХIара болхлочоа хов бухсоцаш хьахинначох шефу эцаргда. Кхыча беса аьлча шоаех бизза бола дай а хеташ къахьегаш ба колхозхой. Цудухьа доккхий толамаш а доах.

Къаьстта боккха теркам тIабахийтаб Амхадов Сапар Ахметович керте латтача колхоза правлене шоай хьайбашта кхоачам хилла гIожеи, мошеи, концентрированнии доакъар Iалашдара. ДIадахача шера йоккъал латташ хаоттамо чIоагIа духьале яьяле а механизаторий низ дIакхаьчаб ялатеи доакъареи культураш хьувкъам эсала боацаш хьалкхее. тIехьа ца йоалийташ шоай ханнахьа чуэца а хIаьта доакъар кийчде а.

Доакъара база чIоагIъяра дикка шердаьд люцерна, хьажкIаш, кхы тайпа дукхен хьаьнеи доакъар луш йола культураш тIайола кхаш. Хьал а яь болх бе йолаялийтай доакъара цех. Цо таро хулийт кхом а беш долаш дола доакъар дикагIа дуаргдолча тайпара дIадехкийта. Цунга хьежжа дукхагIа а я доахангара хьайоаккха шура, Iаьсаштеи дулха лаьрхIа долча хьайбаштеи IотIадеттадолийта дозал.

Иштта, дIадахача шера хIара кхоабача Iаттагара 2622 килограмм шура яькхай ферме гIолла. ЛурчогIа яькхачунца нийсйича из 560 килограмм е 27 процент дукхагIа я. Пхийтта процент гаргга дозал дукхагIа долаш хиннад хIаьта колхозо дулха лаьрхIа мясокомбината дIачутийнна хьайбаш.

Иштта доккха беркат даьннад бригадни дезалийи подрядагIа, хьайбаш леладерий болх колхоза правленеи, партийнии, профсоюзнии организацеша цу хьисапе вIаштIехьбаккхарах, дояркаша, скотникаша яхье а баьнна къахьегаргдола хьалаш хилийтара йоакхо ярах. Шоашта ... карагIдаьнначох кхоачам а хинна Iе дага болаш бац колхоза хьайбаш леладераш. Цар лерхI укх шера шуреи дулхи дуккха дукхагIа даккха.

Дояркашта юкъе яьржача социалистически яхье къахьегама овсарле лакха йолаш болх бу дояркаша Абдулазимова Тумишас, Сулиманова Маккас, Эльмурзаева Умакулсума, Межидова Зарас, Цаецаева Хазас, кхыбараша. Иштта, Абдулазимовас хIара шеххьожача Iаттагара январь бетта 310 килограмм шура яькхай, планагIа яккха йоагIар 216 килограмм йолаш. Цул дукха тIехьабисабац шоай планаш дикка тIехкхоачашъяь вож дояркаш а. Хьинар лаьгI ца долийташ къахьег цар февраль бетта а.

Доккхий толамаш доах дезалий подрядагIа къахьегаш болча колхозхоша а. Дулха лаьрхIа дола хьайбаш кхоабаш я ду хьисапе болх беш йола Курбанов Халид керте латта звено. Ший воIаца Шарипаца 140 бежан дорстадеш ва из. Юкъера лаьрхIача дийнахьа хIара бежана 600—650 грамм дозал IотIадеттадолийт Курбанова звенос, планагIа кхетийта доагIар 500 грамм долаш. Цо санна беркате къахьег цинн беттагара биъ беттага а кхы дукхагIа а ханаш йола Iаьсий леладеш йолча Катаев Iаьлий, Тарамова Маликай, Добаев Iарбе, кхыбарий дезалий звеноша а.

Бригадни дезалийи подрядаш юкъейоалаяьчул тIехьагIа хьайоаккхача продукцега хьежжа, лакхденнад дояркай, скотникий алапеш а. Нагахьа санна хьалха доярка юкъера лаьрхIача бетта 140—150 сом алапи эцаш хиннадале хIанз 270 сомага дIакхоачаш да из. Дикка лакхденнад Iаьсийи дулха лаьрхIа дола хьайбаши кхоабача скотникий алапи а. Юкъера лаьрхIача царех хIаране бетта 310 сом эц из.

Керттерча зоотехника Цамаев Мовсарен ветеринарни лора Козлов Николаен кулгалдеча службаша шоай ханханнахьа чакхйоах зооветеринарни мероприятеш. Шоай декхараши бехктокхами кхета а беш цар уж гIулакхаш лерттIа чакхдоахийташ хиларах, колхозхошка Iунал дика дайтарах дIадахача шера цамогаш хиннеи урс хьакханза ца доалаши зIамига а доккха а итт бежан мара тIерадаьннад колхозе. Хьалха дIаихача шерашка тIерадийнача хьайбаща нийсдича уж бархIазза кIезигагIа хинна Iац. Шоай бехкагIа цхьа бежан тIерадалийтац ферма болхлоша карарча шера а.

Колхоза зооветеринарни специалисташа шоай низ дIакхоачар ду доахан Iаьхара ца дитара а. ДIадахача шера хIара бIаь Iатта тIехьара 96 Iаса хьакъоастадаьд цига. Иззал дукха Iаьсий хьалкхедаь кхы цхьаькха боахам бац йоккхача районе. Цу факто къаьгга хьахьокх шоай хан-ханнахьа хьайбашта искусственни осеменени яра специалисташа боккха теркам тIабохийташ хилар. Ший декхарех къаьстта дика лоархIаву осеменатор Эгиев Джамли.

КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленуме эргалонехи парте кадрови политикахи яьча доклада тезисаш тIа аьннад: «Керттера лоархIам бар да производствера демократи дегIаккхувлар, бокъонца дола шоашка доалдайтара хьисапаш леррагIа юкъедоаладар. Ший предприяте бокъонца вола да ше хилар хIара къахьегамхочо кхетадергдолаш хилийтара дола хьалаш, къахьегама коллективай производствои вахари вIаштIехьдаккхара юкъенхувла еза иштта йола формаш».

Цу дешаша дIа ма деххара шоай хьайбаш леладерий болх вIаштIехьбаьккхаб «Советская Россия» яхача колхозе. Цудухьа доккхий толамаш а доах бригадни дезалийи подрядагIа къахьегаш болча дояркашеи скотникашеи.

С. АУШЕВ.

БЕЛГАЛДАЬР ЧАКХДАККХА

СССР профсоюзий XVIII съездо ший болх йистебаьккхаб

Мехка вахаре кIоаргга хувцамаш хулача хана советски профсоюзаша машареи дIахо хIама хьакхоллареи идеяшка хьежжа парте решеней хьалхленца коммунизм хьалъеча тешаме гIулакх дергда. Из де шоаш кийча хилар цар къаьгга хьахьекхар берригача мехка къахьегамхой. 140-миллионни профессиональни союзий члений отряда декхараш диззача пхе дийнахьа дийцача профсоюзий XVIII съезде. Цар викалаша — съезда делегаташа белгалдоахар, вай обществерча овлангарча хувцамаша хIаранена майррен бехктокхамеи хIанз латтача гIулакхий никъ нийсса дIабахьа таро хулийталга. Эргалоний кхел къахьегама коллективий практически гIулакхашка къестаю.

Уж дешаш теркал а деш ораторашa йийцар ВЦСПС-ен Центральни ревизионни комиссеи отчеташ. 28 февралe съезда болх чакхбоалача дийнахьа дийца даьлар уж документаш.

Делегаташеи хьашашеи тIоараш а тохаш тIанийцар Г. А. Алиев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, С. А. Соколов, Ю. Ф. Соловьев, Н. В. Талызин, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский.

Вай обществе эргалонаш яра де дезача гIулакхашта теркам тIаэзар профсоюзни съезда делегаташа. Шоай пренеш чакхйоалаш цар цIаькха а белгалдаьккхар мехка къахьегамхой экономически потенциал кхы дIахо дегIайоалаяра, хIара къахьегамхочун хьалтаро лакхъяра, социалистически демократи кIоаргъяра хьакъехьа парте лаьца никъ вахаре чакхбоаккхаш шоашта могар де кийча хилар.

Эстонски республикански профсоюзий совета председатела М. А. Педакен Черкасски областерча Чернобаевски района В. И. Ленина цIерагIча колхоза председатела А. А. Мироненкоси хьалха къамаьл даьча ораторашa отчетни хана ВЦСПС-а баь болх могабе аьнна енна предложенеш раьза а хинна хьаллаьцар.

ЛаьрхIар кхоачашдар духьа кхы а дикагIа болх бе беза, карагIдаьннaчох кхоачам баь цхьан минота ца Iеш — из уйла делегатий выступленешка керттера яр.

Съездага моаршал хьаттар Сире болхлой профсоюзий Всеобщи федераце арахьарча бувзамашта волча секретара М. Иссас, Никарагуа къахьегамхой Сандинистски профцентра генеральни секретара Л. Хименеса.

ВЦСПС-еи Центральни ревизионни комиссеи отчетни докладаш йийца яьлар. Пленарни заседанешка отчеташ ювцаш къамаьлаш дир 57 делегато, секцей заседанешка — 154 делегато.

Съездо отчетни хана ВЦСПС баь болх могабир. Центральни ревизионни комиссе отчет чIоагIйир.

СССР профсоюзий XVIII съезда резелюци кийчъяра йолча комиссе цIерагIа предложенеш оттаеш къамаьл дир ВЦСПС секретара В. Н. Макеева. Оттаьча проекте, аьлар цо, КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева съезде даьча къамаьле белгалъяьха профессиональни союзий балха дерригача лостамех йола положенеши выводаши дIалаьрхIай аьнна. Цига къаьстта декхар оттадаьд дикала, ресурсаш кхояра, поставкаш яра договораш чIоагIа лорадара социалистически яхьа эррига система тIаерзае аьнна. Къаьстта белгалдаьккхад эггара хьалха болхлой творчество, инициатива дегIаккхувла езаш хилар.

Массава раьза а волаш тIаэц съезда резолюци юкъедихьа тоадараши хувцамаши теркал а деш.

Съездо КПСС Центральни Комитета тешам белар советски профсоюзаша вай вахаре, бIарчча хьанийцача хIанзарча дунен тIа хувцамаш хулача хана ленински парте коммунистий кулгалца КПСС XXVII съезда исторически решенешка хьежжа лорзагIа ца йоалаш къахьегаргда аьнна.

СССР профсоюзий Уставерча хувцамех йола предложени дIакхайкайир ВЦСПС секретара В. П. Провоторова.

Съезда Уставе хувцамаш дарах соцам тIа а ийца юкъедихьача хувцамашца СССР профсоюзий Устав чIоагIдир.

СССР профсоюзий Центральни ревизионни комиссех йола положени чIоагIйир.

Профсоюзий съезда цIерагIа къахьегамхоша ахийтача письмой хьакъехьарча соцамагIа ВЦСПС-а тIадиллад письмошка хьажар чакхдоаккхилга, наха дахкийтача каьхаташ тIара дехараш, предложенеш, замечанеш кхоачашъяра де дезараш тIаэцалга.

Съезде ВЦСПС-и СССР профсоюзий Центральни ревизионни комиссии харжар. Делегаташ шоай кандидатураш увттае болабелар. ТIаккха къайлагIа кхадж тессар.

Съезда тIеххьарча заседане кулгалдара органаш харжара итогех бола хоам бир.

ВЦСПС организационни Пленуме ВЦСПС председателалла С. А. Шалаев хержар. Иштта председателa заместителаш а, секретараш а, ВЦСПС президиума членаш а хержаб.

ТIаккха съезде къамаьл дир С. А. Шалаева.

Съезда берригa болх, аьлар цо, хIанзарча хано дIадехараштa — эргалонаш яра тIаберзабаь ба аьнна.

Съезд профсоюзий балха критически, принципиальни мах бара, хьатIайоагIача ханара декхараш белгалдоахача, хьаьддача гIулакхацарча хьале дIайихьар. Иштта уйланца съезда болх дIабахьа низ балар январски (1987 ш.) КПСС ЦК Пленума решенеша. КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева программни къамаьло.

Съезде хиннача дискуссе цIаькха а бакъдир производственно-экономически балха керда методаш сихагIа караерзаяр профсоюзашта мел лоархIаме да.

Съездо чIоаггIа хьадийхар социалистически яхь вIаштIехьяккхара, хьалха латтарий производственни опыт дIайоаржаяра гIулакх тоаде дезаш хилар. Из хIанз эррига профсоюзни организацей лоархIамегIдола декхар да.

Ше йисте воалаш оратора тешам белар, делегаташ шоай къахьегама коллективашка цIабахачул тIехьагIа съезде тIанийца решенеш вахаре чакхъяхара хьинаре пропагандисташ- хургхиларах. Съезда цIерагIа цо КПСС ЦК-на тешам белар, берригача къахьегамхоша, советски профсоюзаша халкъа юкъарча гIулакхе социально-экономически дегIаахар сихдара дуккха дукхагIа дакъа юкъехьоргхиларах.

СССР профсоюзий XVIII съездо ший болх чакхбаьккхар. Зале ек «Интернационал».

(ТАСС).

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА М. С. ГОРБАЧЕВА ЗАЯВЛЕНИ

Исторически лоархIам бола программа — этапех ядерни герз дIададаккхара программа дIакхайкаьй Советски Союзо 1986 шера 15 январе. Из дIакхайкаеча хана тхо тешаш дар хургйола кхерамзле — из ядерни йоаца кхерамзле йолгах. Советски кулгалхоша, кулгалде сона хьатIадиллача мехка, оборона Совето массаза а керттерча теркаме леладу шоай мехка, тхоай союзникий, массане а юкъара кхерамзленах дола кхерамзлен гIулакхаш. Цхьаккха а дагабоалам боацаш тхо тийша да дунен кхерамзле оттаяра, адамаш дийна дисара гIулакх, герзаца а доацаш, цхьана лоаттабеча низашца, политически средствашца чакхдаккха дезалгах.

Адамаша шоаш шоашта Iоажал тIаоттаелга хьатIаэцац халкъий хьаькъало, дукхагIйолча партеша, боламаша, вахар хила дезилга наьха дегаша кхетадаро. Дунен хьалхашкара лакхара бехктокхам кхета а беш, Советски Союзо тIахьех шинна а оагIонна мегаргйола решенеш ядерни доаца, низ тIа ца лоаттабеш дола дуне оттадара лохилга.

Дукха ха йоаццаш Москве хиннача форуме оаха юха а кхетадир Iилман, культуран, политикан, динеи сийлахьча викалаша сатувсилга, кхералга, тIатеIIа керда наькъаш, юха а бIаргадайра хIанзарча хана хулаш латта хувцамаш.

Рейкьявико хьагайтар ядерни герз дIадаккхар — чакхъяккха йиш йола политика йолга. Ядерни кхерам кIоаргга бохабара гIулакха дуккхача дешашта договоренность оттара юххе дIакхаьчадар тхо Исландe столице. Цу хьакъехьа я Рейкьявика сийлахь-йоккхале а цун трагеди а. Сийлахь-йоккхале яр ядерни доацача дунен наькъаш гучадаларах. Трагеди яр, хIана аьлча соглашенешта духьала даьлар чIоагIача ядерни уйлаша шоашта карадерзадаь дола доаккхий низаш.

Массанена а ховш да, Рейкьявикал тIехьагIа фу хиннад. ДIа-юха даьча пайданерча гIулакхашта а юха тIехьашка яьннай американски администраци. Советско-американски переговораш, царна динамизми конкретности ялара тхоашта йогар оаха дешше а, юха а, ховшше а юхатетт. Стратегически наступательнии герз, юкъера гаьнал дола ракеташ, космически герз ядерни тохкамаш чулоацаш йолча предложеней эррига комплекс Рейкьявике къоастайича бакъахьа хийтта деятелаш цу гIулакхех хIара наькъа духьала ба хIанз, Советски Союзо дIадех уж цхьан пакета чу къоастае еза, яхаш бахьанаш а доахаш. Бакъдар аьлчам переговораш юхатетт кIезигача эгоистически дагадоахкараша, тIема-технологически совле йита безам ца хиларо, хьалха бовлара, эггара хьалха космосе гIолла, йолча чакхдаргдоацача дагадоахкараша.

Уж уйлаш тхона нийса яц — цул совгIа, оаха хьатIаэцаргйолаш а яц. Тха принципиальни курс я шинна а оагIонна мегаргйола договоренность, цхьатарра кхерамзле хургйола никъ хьабеллара ца хаддаш кердадараш лехилга. Ядерни доаца дуне оттадара йола программа кхоачашъяра долча дешай комплекс укх деношка къоастаеш я. КПСС ЦК Политбюрос соцам баьбцу оагIорахьа цхьаькха цхьа боккха гIа баккха.

Тахан советски кулгалхой цIерагIа аз дIакхайкабу оахош баь дIахо бода соцам.

Советски Союзо предложени лу Европе юкъера гаьнал долча ракетий дош, кхыча дешай блока юкъера хьа а къоастадаь, цунах къаьстта соглашени оттае аьнна, хIаьта из тIехьа а ца тетташ, сихха чакхдаккха. Цу гIулакха духхьал лард хинна ца Iеш кийча договоренность а я. Рейкьявике вIашагIделладар СССР-он США-си укх гаргарча пхе шера Европера юкъера гаьнал йола эррига шоай ракеташ дIайоахаргйолаш. Цу ханашка тха территоре азиатски оагIорахьа цу классах йола советски ракеташ бIаьннега кхаччалца мара боеголовка ца буташ дIайоахаргйолаш, нагахьа санна уж миссел мара юкъерча гаьнала ракетий боеголовкаш США ший къаман территоре тIа а ца буташ хилча.

Советски американски юкъера гаьнал дола ракеташ Европера дIаяхара соглашенена кулг яздара тIеххьа СССР-о, ГДР-ереи ЧССР-реи, цу мехкий правительствашца дага а яьнна, арайоахаргъя лакхара гаьнал йола оперативно-тактически ракеташ, уж цига оттаьяр Малхбузен Европе «Першинг-2» яхеи крылатии ракеташ оттаьча хана царна духьала. ХIаьта кхыйолча оперативно-тактически лоархIам болча ракетех аьлча, тхо кийча да уж кIезигъяраи геттара дIаяхараи, тIехьа ца а тетташ переговораш дIайолае.

Иштта, бокъонца йола таронаш йолаш я лоацчача хана вай юкъара европейски цIа дуккхача даькъе ядерни герзах мукъадаккха. Тхоай предложенеш оаха IотIайохк Женеве США-рча тхоай переговорий стола тIа.

Тхога дуккхаза а яьхад, нагахьа санна СССР-о юкъера гаьнал дола ракетех дола дош рейкьявикски пакета юкъера дIа а даькха, цунах къаьстта дош дойя, хала хургдац Европе уж дIаяхара цхьан уйла тIа кхача. ХIанз дика таро я гIулакхаца из бакъде. Цунга хьеж европейцаш, кхыча континентий халкъаш, из дIадех хIанз а тIехьагIа а эшараша.

ХIанз Европе юкъера гаьнала ракетий гIулакх белгал а доаккхаш, Советски правительствас массаза санна чIоагIа лоархIаме лерхI стратегически герз хьадда кIезигделгеи цул тIехьагIа из дIадоаккхилгеи. Ала дезаш да, из тайпа соглашени тIаэцар, дуккхаза белгалдаьккхача тайпара, космосе герз дIа-юха нийсдергдоацаш йолча решенеца цхьана хила езаш йолга, хIана аьлча уж шаккхе а дош шоайла органически дувзаденна да.

Советски Союзо юха а дIагойт ший лоIам эррига хьалонашкеи духьала йоахача новкъарлонашкеи ца а хьежаш — ядерни герз дIададаккхара гIулакх къоастаделга. Кердача тайпара уйла елга фуд аьлча, из да общественноста, европейски а, дунен тIарча а, яхачунга ладувгIа денал хилар, кхыча халкъаца эшари дезари кхетадар, вай вIаший бувзамерча дунен тIа ший кхерамзле лоалахой кхерамзлех къеста ца яр.

Исторически де йиш яр карара далийта мегаргдац! Тхо хьеж гаргарча, пайданерча жопага.

РСФСР РАЙОННИ (ГОРОДСКОЙ) ХАЛКЪА СУДИИ ХАЛКЪА ЗАСЕДАТЕЛАШ ХОРЖАШ АРГIАНАРА ХОРЖАМАШ ДАРАХ ДОЛА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

1987 шера апреле-мае РСФСР районни (городской) судий халкъа заседателий полномочеш чакхъяларца дувзаденна Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

1987 шера апреле-мае РСФСР районни (городской) судий халкъа заседателаш харжара автономни республикай Лакхехьарча Советий Президиумаша, халкъа депутатий краевой, областной Московски, Ленинградски городской Советий исполнительни комитеташа, халкъа депутатий автономни областий, автономни округий Советий исполнительни комитеташа аргIанара хоржамаш чакхдаха.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель В. ОРЛОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1987 шера 27 феврале.

КХЫ ТIА ВIАШАГIЪЕХКАЧА ХОРЖАМИИ ОКРУГАШКА ГIОЛЛА ХАЛКЪА СУДАХОЙ ХАРЖАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Конституце (Керттерча Закона) 141 статьягеи «РСФСР-а районни (городской) халкъа судаш харжарах» долча РСФСР Закона 54, 55 статьяшкеи хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

1987 шера 29 марта кIирандийнахьа Грозненски, Урус-Мартановски районашка кхы тIа вIашагIъехкача хоржамий округашка гIолла РСФСР-а районни (городской) халкъа судашка халкъа судахой хоржаш хоржамаш де оттаде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

Грозный, 1987 шера 27 феврале.

ТIехьабусараш боацаш чакхдаккха шу

ПАЙДАНЕ КРИТИКА

Каст - каста хулар тхо долча дIадахача шера «Сердало» газета болхлой. Ховра тхона тхоаш могаде уж ца ухилга, хIана аьлча, дика дацар тха завода гIулакхаш, къаьстта ахкан-гуйран замалахь. Кийча яцар завод республика боахамашкара хьакхухьаш йола продукци хьачуэца а из ший ханнахьа чакхъяккха а. Цу тIа совхозаша, колхозаша тхона хьаяхьаш йола бийдал а хилацар сел дика, хIаьта из а графикагIа хьаяхьацар. Цхьадолча деношка вIалла а яхьацар, тIаккха бIарчча ет тача машиний аргIа оттар коанаIарашка. ХIаьта а уж хьовзамаш хургдолга а ховш, оаха ший ханнахьа кийчо яьяларе из хало хургьяцар.

Газето зийра тха кхоачамбоацараш, критика йир. Кхоза статьяш кепа а теха араьйлар «Сердало» тIа: «Бахьанаш леха дезац», «ХIана а... бахьанаш», «Хувцаденна хIама дац». ДоагIача тайпара вIаштIехьдаьха дацар наха болх беча моттигашкара хьалаш а.

Газето аьнна критически дош новкъа дале а, гIулакх тоаде, таронаш лаха, вюводаш е тхо оарцагIдоахар цо. Хьежар тхо, тахкар тхоашта бIарга ца гуш дола газето дувца «лоадам боаца хIамаш». Тхоай кхоачамбоацараш оаха дувцар собранешка, совещанешка.

Дикка накъаьлар тхона газета критика къахьегама дисциплина тоаяра а.

Иштта тоадала доладелар гIулакхаш. Планах дахача шера 3,5 млн. сом ахчан цIена пайда бе безаш яр тха предприяти. Хьабаьр 5,8 млн. сомага кхаьчар.

Кхы а доккхагIа да завода коллективо укх шера шийна хьалхашка оттадаь декхараш, лакхъеннай планаш а. Нагахьа санна соахка планах 17106 эзар сома маьха продукци йохка езаш хиннадале, укх шера из я 19920 эзар сома маьха. Консервщикаша социалистически декхар тIаийцад шера план 27 декабре кхоачаш а еш, йланал совгIа кхы а 30 эзар сома маьха продукци йохка аьнна. Планал совгIа оаха арахеца лерхI 100 эзар условни банка консерваш. Белгалдаьд социалистически декхараш тIа кхыдола экономически хьокхамаш а: рацпредложенеш производствана юкъеяхьарца 40 эзар сома пайда бе, 60 процент болх бу нах подряда хьисапе къахьегача форма юкъеоза, 101 балха моттига аттестаци е.

Шоаш белгал мел даь декхараш кхоачашдара тешам бенна дIадоладаьд укхаза керда шу. Шин бетта массадолча техника экономически хьокхамий планаш кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле лаьрхIачул лакхагIа я. 70 сортах йола баьцадаарий, сомий консерваш, сокаш, вареньеш арахец. Вай республике мел йолча консервни заводаша арахецача продукцех ниисса ах тха заводо арахец. Вай мехка цхьаккха миIинг яц тха продукци дIа ца кхоачаш. Къаьстта «шаьра никъ» биллаб цо ГIинбухье ядача городашка. 1000 совгIа саг ва заводе ца хаддаш къахьегаш.

Гуракьа балхаш енхделча царна IотIакхет кхы а 500 совгIа саг. Къаьна а низ болаш а предприяти я тха яр. 50 шу даьлар цун дIадахача шера. Ала деза: технически прогрессага диллача цу юкъа хувцаденна дукха хIама дац заводе. Оборудовани тиша а къаьна а я. Бакъда, хIанз «сердал» ювла йолаеннай цу наькъа тIа а. Укх денношка Болгарера хьанхаьчай цIена оборудовани. Царех цаI — нарсаш ешайохка линии я. Сахьата ше цIен яь, кийчъяь йола 6 тонна нарсаш банкаш чу йохкаргья цо. Сихбенна из дIаоттае помещенеш а площадкаш а кийчъеш боахк завода гIишлонхой. Нарсаш хьайоала ха хьатIаоттаще а кийча хила езаш я из лини.

Декабре (цхьан бетта) хьалъяь йистеьнкхар кийча продукци чулоаттаю склад. Доазол дехьара мунх дуаргдоацача кIала аьшкаца кхайлача кийччача пенех - блонех хьалъяьй из. Цунна юхе хьалъеш латт 3900 кв. м. майда чулаьца аьшкабетона колоннаш йола склад-навес. Цу шин складо чуэцаргья кийча продукци чуйола 10 — 15 . млн. условни банка. Хьалха саннa ча, пленка тIа а ехкаш ара лоаттае езаргьяц тха дIа ца хьош йиса консерваш. Уж дIаяхийта вагонаш йоацаш дукха моттигаш нийслу тхо долча. Цудухьа къаьстта теркам тIабахийтаб оаха складской помещенешта.

Цул а саготах лоархI тха дирекце, партийни, профсоюзни организацеша наьха социально - бытовой хьашташ кхоачашделга. Цу хьанъехьа ударни хургда ер шу. Оахош баьча пайдах тхоашта доагIа дакъа цу гIулакха дIадахийта лаьрхIад оаха укх шера (кердача Положене бокъонех). Из дакъа кIезига дац—ши миллион гаргга сом. Хьалде доладаьд 50 квартира чуйола цIенош. Таханкхоана яхар мо хьалъе йолаеш я 300 моттига лаьрхIа берий комбинат, 250 моттига лаьрхIа клуб. 150 эзар сома маьха болхлой бытовкаш, 3000 кв. м коа асфальт биллаб лоаццача хана. Из болх дIахо а беш ба.

Цехашка, кхыча производственни помещенешка ремонташ яьй. ИIайха я. КIайча халатаашта чухьа дIайха барзкъа дувхаде дезаш бац болхлой. ПаргIатта къахьега йиш йолаш ба шоай цехашка укх Iан шийлача деношка. ХIаьта продукци хьае мел эша бийдал а (полуфабрикаташ) — йолаш я тхога.

ДIадахача шера аьхки а гурахьа а тха коа Iоалуш хинна машинаш кхы гургьяц укхаза венача хьаьша. Шортта моттиг хургья кхашкара хьаена продукци хьачуэца а дIахьулае а чакхъяккха а.

Цхьаькха а да къаьстта белгалдаккха дезаш. ЧIоагIа я тха керттерча специалистий ядро. Дукха ба 20—30 шера укхаза болх беш хьабоагIаш бола токараш, газоэлектросварщикаш, механикаш, слесараш, ремонтникаш.

Йоккха кулга говзал йолаш специалисташ ба механик Тайсумов Увайс, токарь Галенцов Виктор, кочегар Шитов Иван, погрузочно-разгрузочни участка мастер Муциев Iалаудин, слесарь Елисеев Виктор, дукха кхыбараш.

Доккха да заводе кхыболча хьалхале лелаерий эскар а.

ХIаьта а берригa шаьра бац тха никъ. Чура халонаш-м фуннагIа даь а дIайоахалургъяр тхона, арахьара яраш я-кх Iалаьмате хала.

Масала, доккха зе ду тхона вIалла беш хоам а боацаш каст-каста дIайоаеча электроэнергес. ЛинетIара йоагIа консервни банкаш 20—30 минута стерилизаци е езаш я. ЦIаьхха сердал а йоацаш, уж 5—10 эзар банка консерваш хьалха шоай хинна дикал йоацаш юс, тIаккха талхара тIера а хул. Талхаш а моттигаш кIезига нийслац тха.

— ХIанз резервни дизельни электростанци оттае лаьрхIад оаха тхоай коа. Укх деношка хьая мара ца езаш дийца латташ да из гIулакх. — Цул совгIа керда трансформатор а я хьаена латташ.

Йоккхий халонаш духьала тувс тхона тха поставщикаша: колхозашен совхозашен. Цхьа цаI боахам бац договор кхоачашдеш, ше хьая езача ассортиментах а ший ханнахьа а продукци хьаяхьаш. Цхьа миллиони ах миллиони сом ахчан гIод техад оаха царна. Цу гIулакха къаьстта бIагалъяьннай «Овощевод», «Новосельский», «Бамутский», «Урожайный» яха совхозаш, Сунженски районе мел йола колхозаш. Республика агропром ладувгIаш хила езар цу гIулакхага. Газета дош а накъадаргдар.

Ш. БАКАШЕВ,
Ассински консервни завода директор.

Дикача нахах

ЗЕХЬА ДАЙНАДАЦ

«Терек» яхача Нохч-ГIалгIай мебельно - дахчан хIамаш еча производственни объединенена чуйоагIача Ермоловски филиале дика вовзаш ва бийдала отходаш чакхйоахача цеха начальник Макаев Хьамзат. Из цех я материалащцеи оатхалащцеи мебельщикаш Iалашбеш. Йоккха яц цун коллектив — верригаш 60 саг. Шин сменагIа къахьегаш ба нах. Цудухьа лакха я къахьегама овсарле, цунга хьежжа лакха да наьха алапеш.

МалагIа къайле я хьалха дIаннхача шерашка предприяте эггара тIехьаюсачарех хиннача цеха гIулакхаш бокъалгахьа довлара?

Дисциплина тоаеннай укхаза. Коллективерча хIара саго дика кхетабу ший новкъосташта хьалхашкара бехктокхам. Балха ханах биззагIа пайда эц.

— Отходий цхьан кубометрага кепигаш мара дIадолхац, хIаьта царех хьаяьча оатхалий мах бIаьзза лакхагIа ба, — яхаш дувц цеха начальника Макаева. — Цудухьа ма хулла царех дикагIа пайда эца гIерт тха болхлой.

ДукхагIча даькъе укх цехе балха хьежабу Алхан-Кала юртара школа яьккха, кастта Советски Эскаре гIулакх де баха беза нагирхой. Цеха начальника дика хов къахьегамах цар чамболийта.

...ХIамзата 16 шу а даьнадацар из къахьега волалуча хана. ТIом йистебаьннача цу халача шерашка цхьаннена а мича дар атта. Советски Эскаре гIулакх даь ваьнначул тIехьагIа из балха воагIа Ермоловски ДОК-е. Цу хана цхьаккха балха говзал йолаш вацар из. Хьу чакхйоаккхача цеха болхло волаш дIаболабир цо ший болх. Атта бацар из. Бакъда, Хьамзат тIехдика лоархIавора ший декхарех. Болх бешше а йистеьккхар сайрийнара кагирхой школа. Йоккха юкъ ялале Макаев коллективе вайзар дика производственник хиларал совгIа, хьинаре общественник а санна. Цудухьа из хьожавир мастералла. Лоацача юкъа бригадера дисциплина тоайир цо. Цун смена хьалхара моттиг яьккхар.

Фанерни цехе чIоагIа во яр дисциплина. Къаьстта бийсанарча смене. Из чIоагIа Iаткъар ерригача предприяте балха. Во яр арахеца продукци. Администраце лаьрхIар цу цехера вокхагIа вола мастер хувца. Цига хьожавир Макаев. Ден-бус болх беш яр из цех. Чоалхане техника, йоккха коллектив. Дикка ха ийшар Хьамзата цигара гIулакхаш бокъалгахьа дахара. Бакъда, кулгалхой гIалат-м балазар из цеха кулгалде хьожаварах.

Ха дIайода, дикагIча оагIорахьа хувцалу деррига а. Бакъда, халахете а ДСП цехе хIама хувцалуш дацар. Массаза а санна тIехьаюсаш яр из. Цу цеха кулгалде Макаев Хьамзат хьожаве лаьрхIар.

Къона кулгалхо эггара хьалха дисциплина тоаяргара дIаволавелар. Дукха ца говш боаррамагIа болх бе яьлар ДСП цех. ХIанз ше къахьегача бийдала, отходех пайда эцача цеха кулгалде вера из 1980 шера. ЦхьайттталагIча пятилетка задани 3 шеран итт беттан кхоачашъе вIаштIехьдаларо шаьра хьагойт цу толама юкъе доккхагIа дола дакъа Макаева долга.

— Тахан, массанахьа а эргалонаш елга сихденнача хана, ма хетта къахьегац оаха, — яхаш дувц Макаева. — Тха болх юхатетт крановщикаша, бийдал лоаттаераша. Цо чIоагIа новкъарле ю болх лерттIа дIабахийтара.

— Бакълув Хьамзат, — аьле тха къамаьла юкъевоагIа объединене керттера инженер В. Жуганов. — Ше къахьегама йоккха опыт йола специалист хиларах тарра, Макаевна шаьра йовз производство, балха «баргал еттар» фу бахьан да хов.

Макаева кулгалдеча коллективера торжественни хьале накъабоах кагирхой эскаре гIулакх де. ХIаьта цар Даьхенна декхар дIадала шоаш бахачул тIехьагIа хоададац цехацара бувзамаш. Эскаре гIулакх даь баьлча шоаш хьалха къахьийгача коллективе юхабоагIа уж.

Укх деношка къонача бIухошкара Мальсагов Адамагара, Хаджимурадов Ризванагара, Базаев Iусманагара каьхат дера Макаев Хьамзатага. Цар дег тIара баркал йоах шоашта вахаре йизза моттиг дIалаца гIо даьча Хьамзата. Письмо чакхдоалаш язду: «Даьхенна хьалхашкара декхар тIехдика кхоачаш а даь, тхоай коллективе юхадоагIаргда тхо».

Я. ЦУЕВ,
тха штате воаца корр.

«Терек» яхача мебельно-дахчан хIамаш еча Нохч-ГIалгIай производственни объединене цхьоалагIча сборочни цехе дика йовваш я А. Абдулмежидова кулгалду бригада.

Объединене хьалхарчарца кхоачашъяьй цо январь бетта план. Заданел совгIа вIашагIъеллай бIаь гаргга «Горянка» яха мебельни гарнитур.

Бригаде къаьстта хьинаре къахьегаш, хадданза балха нормаш 15—20 процент тIеххоачашъеш ба столяраш-сборщикаш Газиян Александр, Тасумова Зара, Ермаков Виктор, кхыбараш. ХIаьта шоай йIаьхий къахьегама опыт цу наха камаьрша дIалу бригадерча кагирхошта.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) А. Газиян, З. Тасумова, В. Ермаков бригадираца А. Абдулмежидовца де дезача балхий хьакъехьа дагабоалаш ба.

С. АЛИХАНОВА сурт.

КАРАГIДАЬННАЧОХ КХОАЧАМБАЬ ЦА IЕШ

Районни социалистически яхье тIеххьарча шин шера хьалхара моттигаш йоахаш хьайоагIа Гудермесски универсальни торга коллектив. ХIаьта соахка республикански къахьегама къовсаме шоллагIчен кхоалагIчен кварталашка хьалхара моттиг а луш, цунна елар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома, НГIАССР Министрий Совета Сийлен грамота.

Кердача пятилетка хьалхарча шера товарооборота план торго декабрь бетта хьалхарча декаде кхоачашйир. ЛаьрхIачул дукхагIа декхар 1,5 миллион сома маьха товараш. ХIаьта планал тIех 90 эзар сом пайда бир. Товарооборот дукхагIа хилар къахьегама овсарле лакхъяларах, из дIадахача шерага диллача 12,4 процент лакхагIа я.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаьлар, дукхагIча даькъе, укхаза эргалонаш е болабалрах. Шоаш чакхбоаккхача массово - политически балха тIа предприятерча коммунисташа дукха теркам тIабахийтар хьайгара дIаволале, яхача тезиса. Цу гIулакха хьокхам телараш я М. Садыковас, Н. Корычевас, А. Эсенбулатовас, М. Хроповас, С. Докуева, Н. Лайко, С. Селимханова, «Знак Почетен» Къахьегама ЦIеча Байракхен орденнй кавалера З. Мамукаевас, кхычар кулгалду коллективаш. Прилавка бIаьш болхлоша айбир масса а долча хIаман бехктокхам: гIулакх дара культура лакхъеш, производства кердадар, пайданедар юкъедоаладеш.

Масала, шерагIа даржаш латт товараш кредитах дохкар: холодильникаш ехкай 64, телевизораш — 28,3 процент, кхачан доаца товараш — 56,6 процент, иштта яьржай лоткови торговли а.

— Бакъда, хIаравар дукхагIа шийгара дIадеха волалургва, нагахьа санна администраце оагIорахьара а шийна йоакхо елга цо кхетадой, — яхаш дувц торгови предприяте директора А. Хадукаева. — ХIаьта цу даькъе а хувцамаш хиннад. Шерлуш латт материально-технически база, тоалуш доагIа наьха къахьегамен бытен хьалаш. Соахка тхоай низацца ремонта хьахьожадьча ахчах 130 эзар сом карадерзаде карагIдаьлар. Цхьайолча тикашка художественни хьисапе кийчйир интерьераш, хьайиллай сокаш, минеральни хий, мороженни йохка бараш павильонаш, комиссионни тика, духхьашха ерригa а торгови точкаш йIохъеш я, чакхдоалаш латт складашта лаьрхIа 900 квадратни метр йола помещенеш хьалъяр.

Дийнбаьб шоай болх коммерчески службас, чIоагIбаьб дохкача товарий ассортимент шеръяра тIахьожам, лаьрххIа белгалдаьхача деношка хьеж складашка малагIа товараш латт. ХIаьта излишкаш хиннараш Ерригсоюзни ярмаркашка дIадохк.

ЧIоагIденнад поставщикашкара хьадехараш а. ТIаккха договорни декхараш кхоачаш ца дерашта гIод тох. Соахка из техад 11 эзар сом. ВIаштIехьбоаккхаш латт дикалга хьежжа товараш хьайдара болх. Цудухьа дукхагIа хул брак хьахецарах поставщикашта бехк боаккхаш йола материалаш. 1986 шера цу тайпара 40 эзар сома маьха 173-за бехк баьб. ХIаьта 38 эзар сома маьха долча товарашта поставщикаша шоаш далийта гIалат дIа а даькхад.

Бакъда, хьокхамаш кхы а дикагIа хила йиш яр, нагахьа санна массане а цхьатарра дика къахьийга даларе. Шоай планех лоархIа йинзар 12 коллектив. Цар бехкагIа планагIа дIачу ца луш дисад 190 эзар сом. ХIана нийсденнад из укхаза? Эшшача ассортиментах дола товараш дохкаш ца хиларах, советски торговле бокъонаш телхаеш моттигаш нийсъялийтарах. Товарий цхьадола тайпаш дохкар лохдалийтад, хIаьта кIезиг-дукха оптах дараш — 12,5 процент.

Эсала эргабоаккх шоай болх наьха хьашташ Iомадеш йолча торга службас а, ДукхагIйола опорни пункташ болх беш я. Чакхйоаха выставкаш эсала я. ХьинарегIа болх бе таро йолаш я торгови отдел.

Соахка декабрь бетта коллектива берригача викалий собране йир шера итогаш. ХIаьта хьалхагIа план кхоачаш ца яра бехкебараштa критика а яь буташ хиннабале, хIанз жоп дала дийзар. Товарооборота план кхоачаш ца яь кулгалхой берригаш а бехктокхаме эзар. Собране къамаьл дьараша белгалдоахар торге къахьегамен производственни дисциплина телхаяра факташ цIенъяь дIаяханза йолга, социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача дукха кхоачамбоацараш нийслулга, къаьстта гласность ца хилар, транспортах бизза пайда ца ийбелга (дукха дIахьа хехк яьсса машинаш), торгови отдело (нач. М. Эсендирова) хIанз а ассортиментага, моделашка хьежжа товарашта выборка ца елга. Дукханеша хала а хеташ дувцар самообслуживани геттара эсала юкъейоалаеш хиларах (60 процент), иштта лоткови торговлех пайда ца ийбелга. Уж чIоагIа ма эше, йоахар, предприяти карарча шера 1-ча июле денз боахама расчетен самофинансированен хьалашка болх бе йолаелча хIаьта а.

Боахама механизма перестройка тIаерзаьяй хIаране бахача наьха хьашташ тайптайпара товараш дохкарца, ма могга диззагIа кхоачашдара, балха дикали гIулакх дара культуреи тоаяра. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара накъайодаш универсальни торга коллективо дош деннад товарооборота итт бетта, йола план 29-ча октябре кхоачашъе, хIаьта шера план — 30-ча декабре.

З. ВАСИЛЬКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргIанара заседани хилар, цига хьежар «Къа ца хьегаш йоахача доходашцара къовсам чIоагIбара де дезарех» бола КПСС ЦК соцам, СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумеи Указаш республике кхоачашдарах долча дешага.

Цу дешах дола хоамаш дир республика правоохранительни органий, цхьайолча министерствайи ведомствайи кулгалхоша. Белгалдаьккхар, республике къа ца хьегаш йоахача доходашцара къовсам чIоагIбара хьакъехьа белгтала болх беш хилар.

Цу дешаех партеи мехка а Российски Федераце а лакхерча пачхаьлкхен органашеи дIадеххача тайпара къахьегамхоштеи бахача нахаи юкъе шерра кхетама болх бара де дезараш тIаийцад.

Дуккхача Советий сессешка, исполкомий заседанешка массаза дувц «Къа ца хьегаш йоахача доходашцара къовсам чIоагIбара де дезарех» бола КПСС ЦК соцами СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа кхоачашдарца дувзаденна дола дешаш.

Республика административни органаша тIахьожам чIоагIбаьб къа ца хьегаш йоахача доходашца къовсам лоаттабара долча законодательствах республике пайда ийбара практикана.

Къа ца хьегаш доходаш йоахаш бола нах гучабахар духьа РОВД болхлоша финансови органашца, халкъа тIахьожамхоща, депутатски формированешца цхьана каст-каста рейдаш чакхйоах.

Лаьттан законодательство лорадара тIахьожам лоаттабара болх хьинарегIа бу, бахача наха леладеш дола хьайбаш норме хилийтара, къаракъ хьаделга, цIагIа хьадаь корта бохабу чIоагIа маларaш дохкара никъ бехкара де дезараш чакхдоах.

Цунца цхьана Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьккхар, шоашта болча пайдана деча зуламашца къовсам вIаштIехьбаккхар а, цун практически хьокхамаш а хIанз «Къа ца хьегаш йоахача доходашца къовсам лоаттабара хьакъехьа де дезарех» болча КПСС ЦК соцамои СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указои дIадеххача боараме доацалга.

Цхьайолча предприятешкеи, совхозашкеи, колхозашкеи доагIача бесса кхоачашдац, социалистически доалахье лораяра, спекуляцеца, кхааш ийдарца, кхыйолча негативни явленешца къовсам лоаттабара дешаех дола законодательство, хIаьта иштта партеи правительстваси, моттигерча партийнни советски органаша тIаийца соцамаш.

Даь къоалаш дукхагIа гучадаьхад Ленински, Грозненски, Шалински, Наурски, Гудермесски, Назрановски районашка. Дуккхача маьха хIамаш лечкъаяра уж ца тоъаш хилар а гучадаьккхад моттигерча промышленноста, бытови гIулакхаш дара министерствай предприятешка, маькх йоттача а макаронни а промышленноста управлене, «Чеченингушстройматериалы» яхача объединене. Къоалаш дарца, хIамаш ца тоъаш хиларца, продукци талхарца даь дукха зе боахамий кулгалхой бехкагIа дукхача хана денз цу гIулакха бехке болчарга дIа ца токхийташ дус.

Республика МВД БХСС органаша къоалашта никъ бехкара, кхааш ийдераш, спекулянташ гучабахара болх эсала бу.

Массанахьа а кегий къоалаш дерашта боаггIача тайпара никъ бийхкабац. ХIанз а хаьдда къовсам лоаттабац кустарно - ремесленни промыслашца болх бареи, хIаьта иштта промышленни рацегареи кхачани товарашца спекуляци яреи чотагIа къа ца хьегаш доходаш йоахача нахаца. Автотранспортни объединенейи предприятейи, колхозий, совхозий кулгалхоша кхоачамболлаш тIахьожам лоаттабац шоашта подведомственни йолча транспорта балха.

ХIанз а йоаггIа порядок оттаьяц лаьттах пайда ийбеча, индивидуальни чуIе гIишлош хьалъеча, шоай доалахьа хьайбаш леладеча.

Президиумо белгалдаьккхар, цхьайолча моттигерча Советий исполкомаша къа ца хьегаш яьхача доходашца къовсам лоаттабелга формально юкъара мероприятеш чакхъяхар, цхьайолча хана бехке бараштa Законо дIадехарашка хьежжа бокъонца де дезар ца деш Iелга.

Цу дешах ше тIаийцача соцам тIа Президиумо моттигерча халкъа депутатий Советий исполнительни комитетий, министерствайи ведомствайи, правоохранительни органий кулгалхой декхарийла баьб Советашта подведомственни йолча территореш тIа, халкъа боахама доакъашка къа ца хьегаш доходаш йоахача нахаца къовсам лоаттабара хьала кIоарга массе а оагIорахьара анализ е а, къа ца хьегаш йоахача доходашца къовсам лоаттабара законодательство къамаьл доацаш кхоачашдара кхы тIа де дезараш чакхдаха а. Президиума заседане къоастадир дош, хIаьта «Къахьегама коллективехи предприятешта, учреждешта, организацешта цар кулгалдара бола лоархIам лахбарахи дола СССР Закон юкъедоаладарах йолча практикага хьежжа Лакхехьарча Совета Президиумои облсовпрофа президиумои цхьана соцам бир «Оргтехника» объединене, «Электроприбор» яхача грозненски завода администрацеи профсоюзни организацеи балхах. Белгалдаьккхад, завода администрацеи профсоюзни организацеи из Закон практике леладара белггала опыт Iоаяь хилар. Укхаза массазара хIама а хинна дIаэттад: лоархIаме дешаш къахьегама коллективе дувца уттадир, хIаьта решени тIаэц цун хетар теркал а деш.

Иштта 1986 шера къахьегама коллективий викалий 7 конференци чакхъяьккхай, цига йийцай социально-экономически дегIакхувлара планий проекташ, керда техника караерзаяра, арахецача продукце дикал тоаяра дешаш. Цу дерригне а таро еннай кхы тIа резерваш лаха, болх тоабе.

Къахьегама коллективий бокъонаш кхоачашъеча лоархIаме лостам ба къахьегам вIаштIехьбаккхара бригадни формаш кердаяхар. Бригадаш болхлошта хетар теркал а деш мара вIашагIъехкац.

Объединене къахьегама коллективаша юкъарчал доацаши хьинареи дакъа а лоацаш вIаштIехьдаьккхад предприяти пачхаьлкхен приемкага ялар.

Коллектива творчески инициатива оарцагIйоаккхача лоархIаме гIулакх да социалистически яхь. Цун условеш шийтталагIча пятилеткана лаьрхIа КПСС XXVII съездо дIадехарашка хьежжа кердаяьхай предприяте. Гучахьа лакхбеннаб болхлой собранеи лоархIам къахьегама дисциплина телхаерашца, корта бохабу малар мелачарца, алкоголизмаца къовсам лоаттабеча.

Теркам тIаозаш я коллективашка мастерий участкай начальникашта вакантни моттигашта конкурсаш чакхъяхара практика. Хаьдда дакъа лоац къахьегама коллективаша социально - бытовой дешаш къоастадеча.

ТIаийцача соцам тIа белгалдоах производственни социальнии декхараш кхы а толамегIа кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоахача, дисциплина чIоагIъеча, социалистически демократи шеръеча, производствана кулгалдара къахьегамхой кхы е шерагIа юкъебоалабеча къахьегама коллективех долча Закона хьалхайоаха бокъонаш къоастаеча дола кхоачамбоацараш. Кхоачамболаш пайда эцац къахьегама коллективаша къахьегама хьалаш тоадараи из лорабараи йолча бокъонех, предприяте лохерча звеньяшка — сменашка, участкашка, отделашка — болх бечар юкъара собранеш йоагI-йоагIача хана чакхъяхац.

Къахьегама коллективех дола Закон кхоачашдара болх бIарчча хьайийцача мога а баь, Лакхехьарча Совета Президиумои облсовпрофа президиумои «Электроприбор» завода администрацегареи профсоюзни комитетагареи хьадийхар производствана кулгалдеча болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах дIахо юкъеозара йола цун бокъонех кхы а шерагIеи диззагIеи пайда эцар.

Лакхехьарча Совета Президиум хьежар КПСС XXVII съездо дIа ма деххара, шийна чуйоагIача предприятешка кхомбареи социалистически доалахье лораяреи режим чIоагIъеча РСФСР «Госкомнефтепродукт» Грозненски управлене балха яха 1986 шерара 18 маера № 72 йола Нохч - ГIалгIайчен Лакхехьарча Совета Президиума соцам кхоачашбара леламах» яхача дешага.

ТIаийцача соцам тIа Лакхехьарча Совета Президиумо РСФСР «Госкомнефтепродукт» Грозненски управленена подведомственни чуйоагIача предприятешка кхомбареи социалистически доалахье лораяреи режим чIоагIъеча цун кулгалхоша бу болх кхоачам болаш бац аьнна мукIарал дир, цо уж тIахьийхар кхы тIа а нефтепродукташта кхомбари уж лораяри овлангара денз тоадеш йола организационно-технически, правови, кхетам балара комплекс чакхъякха.

Президиума заседане итогаш йир 1986 шера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутатий моттигерча Советаша шоай болх вIаштIехьбаккхара, хьажа а хьежаб, чIоагI а яьй социалистически законноста, правопорядка, гражданий керттера бокъонаши хьашташи дIахо а лорадар чIоагIдара тIехьа йолча мероприятей план.

Иштта хьежаб цхьадолча кхыча дешашка а.

Техникаи технологеи кердадараш

ГАЗОВИ ДОАГОРАЦА ЛЕЛА ТЕПЛОВОЗ

Доагор тоIаяь газ йолча тепловоза опытни образец хьаяьй машиннаькъа транспорта Ерригсоюзни Iилматохкама институте. ХIанз Шербинка яхача Москве юххерча городока экспериментальни гон тIа тахка кийчъеш я из.

Ерригаш а 35 минут мара езанзар сона Москве юккъера дерригача дунен тIарча специалисташта йовзаш йолча цу института полигоне дIанхача. ХIаьта кхы а массехк минут яьлча Iилман городока коа гIолла дIа а ваха ТЭМ2у яхача тепловоза юхе нийсвелар со. Сибата из тара ба вокх серийни тепловозашта. Цхьабакъда локомотива тхов тIера дIахьенхача санна ба. Цу тIа дIанийсъяьй газ чуйола ворхI баллон.

Тепловоза юхе института специалистий группа латтар. Тхо вIаши дейзар. Из кIур ца беш йола машина хьалъяра долча балхий кулгалхочунца, института лабораторе заведующеца Фофанов Глебаца къамаьл дир аз. Цо дийцар:

— Вай мехка эггара хьалхарча газови тепловоза конструкци хьалйир духхьал ах шера. Цу юкъа оаха дизела чухьа хувцамаш дир, цун мощность я цхьа эзар говра низал совгIа. ТоIаяь газ чуйола емкосташ, регулировочни аппаратура, гази доагори дIа-юха телаш йола механизмаш оттаяьй. Цул совгIа, конструкци хувцача хана терко яьй пожарни кхерамзлеи хьалхашка латта бехктокхам лакха хилийтара, хIана аьлча газ эккхара тIера а я, кхераме а я. ХIанзарчоа тепловозо болх бергба дизельни доагорцеи газацеи цхьана. ХIаьта дIахо йодача хана, электронни зажигани оттайича, духхьал цIенача газаца болх бергба цо. Двигателга нийса болх байташ хилча доагор тоъ шин деннеи шин бийсанеи.

Из опытни образец массехк бетта тохкаш хургья Шербинке. Цу юкъа газови доагора тяга болх къоастабе беза, газови аппаратура нийсъе еза, хувцалуча режимах газ дIатергйола система тахка еза. Юха Iомабе беза кердача локомотива тIа болх бергбола машинисташ а. Къаьстта терко ергья кхерамзлен техника нийса лелаяра.

Тепловоз тоIаяьча газаца болх бе баккхаро таро хулийт наха гонахьара фо цIена лоаттаде, хIаьта из лоархIам болаш да нах кхотабенна бахача моттигашка. Цудухьа газови тепловозаш эггара хьалха болх бе долалургда городашкарча станцешка, промышленни предприятешта дIатIадолхача машиннаькъашка.

Массе оагIора тохкамаш даь даьнначул тIехьагIа газови доагорца болх беш дола хьалхара тепловозаш арахецаргда Брянски машиностроительни заводе.

Iилманхошта хет, газови доагор гаьнна мухь дIа-юха кхухьача, нах кхувлача тепловозашта а мегаргда, аьнна. Цудухьа коачъяьча газаца болх беча цу локомотивашта а тохкамаш ду полигоне.

А. ДАВИДЬЯНЦ,
АПН.

Эргалонаш яреи дегIаахар сихдареи наькъагIа

ХIАРАНЕ ШИЙ ДЕКХАР КХОАЧАШДИЧА...

ЦхьайтталедагIча пятилетке пачхаьалкхенна шура дIаялара планаш хадданза кхоачашъяцар Сунженски района «Победа» колхоза хьайбаш леладераша. Цхьабакъда, геттара дика чакхдаьккхар карарча пятилетка хьалхара шу. План 2250 килограмм йолаш, хIара кхоабача Iаттагара 3391 килограмм шура яьккхар, хIара бIаь Iатта тIехьара 86 Iасилг хьакъоастадир, 76 эзар сома пайда бир хьайбаш леладераша, хIаьта белга дакхха доагIа, лурчогIа 45 эзар сома зе даь хиннилга.

Цхьабакъда соахка хиначунца нийсича 0,4—0,5 килограмм кIезигагIа я цу боахаме дийнахьен буси хIара кхоабача Iаттагара хIанз йоаккха шура. Къаьстта лоха я шурий хьоанал. Из 3,3 процентага кхоачаш мара яц, хила езар 3,6 процент йолаш.

Цу кхоачамбоацарий бахьанаш довза безам болаш цу колхоза кулгалхоица, ферма коллективаца вIашагIкхетар хилар тха.

Хьайбаш леладерашта салаIара хьакъоастаяьча цу помещенех цIе уголок я, алар эхь а да. Уйнаш дохнаденна чукхийттад. ДIаьха тиша истол латт юккъе. Иштта тиша да гIандаш а. Цу йоккхача помещене цаI мара электрически лампа яллац. Бийсана из лотайича а газет деша йиш йолаш яц сердал. Телевизорах е радиоприемниках дувцилга а дац. Уж цIаккха а хиннаяц цига. Яц шахматаш, шашкаш, улла газетий подшивкаш мара цхьаккха а хIама дац. ХIаьта ферме къахьегаш, дукха хIама ца эшаш, бIаь саг ва.

Яц аьнна, ала мегаргдолаш я гойтара агитаци.

Шоайла яхь лелаеча хIара шин дояркас тIаийца социалистически декхараш дIаяздаь бланкаш я пена тIа хьалтеха. Цар тIа даьча йоазоно хьахьокх, ферма берригача дояркаша цхьатарра декхар тIаийцалга — хIара кхоабача Iаттагара шера 2400 килограмм шура яккха.

Собрани йолаелча ферма учетчицас **Тимурзиева Лидас** февраль бетта хьалхарча итт дийнахьа хьайбаш леладераша баьча балха итог ю. Наьха балхацара моральнии материальнии безам совбаккхара оттаьлча мероприятешка хьежжа, цу юкъа нормаш 130 процентал тIехкхоачашъяьча Л. Аксютенкова, Ф. Нальгиевана, Н. Тереховaна ворхI - ворхI сом премеш яла хьожаю, хIаьта 120 процент план кхоачашъяьча кхаь дояркнеи шин скотникаи пхиппа сом.

Болх лерттIа вIаштIехьбаккхара новкъарле ечох дувцаш ферма заведующе **Хайров Къурейша**, аьлар:

— Тха фермера аханел дукхагIа дола доахан ткъо шу совгIа ха йолаш я бруцеллез, туберкулез яха лазараш долаш а да. Цудухьа, хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача кхоъ, йиъ килограмм мара шура а лац цар. Хьалха кхы цхьа ферма яр боахаме. Бруцеллез, туберкулез дола етт тхоай ферме гучабаьлча, е къабенна кIезига шура луш бар а цига дIалора оаха. Цхьабакъда, цхьа ха яьлча дерригa доахан цамогаш хилар тха ферме а. Цул тIехьагIа, соахка шу чакхдоалаш, оаха цига дIатийна къаьна, уне 190 етт юхахьабелар тхона. — Укх шера хIара Iаттагара йоаккха шура, соахкарчул кIезигагIа хилар из цхьа бахьан да.

Къаденна, цамогаш дараш хувцара мехка кхыча районашкара кхувлаш дикача фух доахан тел районэ дукххача боахамашта. Цхьабакъда, тха колхоза цаI беннабац тIеххьарча кхойтта - дийтта шера. Соахка шу долалуш тха боахама цIеча фух ши бIаь шинар хулийтаргда, аьннадар. Из кхоачаш хулаш дац.

Хало лов тха коллективо фермана гонахьа лерттIа яь карт йоацаш а. Коа машинаш чуухача моттиге шлагбаум а янь хаьхо оттавар пайдана дий, цунна ца гуш ферме моллагIча оагIорахьара сага чува доакъар лечкъаде йиш хилча?

Шоай доахах хьахинна Iаьсий хьалкхедеш, цар новкъосталца хIана тоадац доахана Iул аьнна хаттар отта мег. Из болх а бу оаха. Цхьабакъда, унеча доахах даьннача дехко а пайда лургбац. Цул совгIа, хьалхагIа доахан унахцIена долча хана из гIулакх дукха йоакхо ца еш леладаьд.

Аз укх ферме болх бу цаI-ах гаргга шу мара дац. Со укхаза валехьа Iаьсашта дийнахьа шозза тийна абрат унахцIена долаш дегI даккхара, шеко а йоацаш, кхоачам болаш хиннаяц. ХIанз царна дийнахьа кхозза тел абрат, из а кIеж а йоаккхийташ. Цхьабакъда, каст-каста нийслу молзаводера из тхона ца яхьаш а. Цудухьа, абрат ца хилча ши бIаь совгIча долча Iаьса шура тела езаш хул. Из паччахьалкхенга йоха езачоа тIерайоаккх. Цу гIулакхо зе ду.

Каст-каста нийслу фермана хьатIадоагIа хий лакъаш. ДIабахача бетта ялх ди даькхар оаха из доацаш. Футтаройна санна цу хана Грознера хьатIая барда а хиланзар. Колхоза машинаш, тракторaш барцагIъяьха цу юкъа хьатIакхнхьа хий фермана кхоачамболлаш а хиланзар. Из бахьан долаш геттара лохъелар доахана лу шура. Уж юхаметтадоаладара дукха ха а йийзар. Тха бехк боацаш нийсделар из а.

Коллектив барттайна иле а, хIанз а нийслу къахьегама дисциплина телхаеш. ЛерттIа цIендац доахан, тIехьабисе балха ух, кхы тайпа гIалаташ дувлийт. Из а Iаткъ балха.

Къамаьл ду дояркас **Албакова Маде.**

— Бакълув тха заведующи. Шура хIана соахкарчул кIезигагIа хIана йоакх ма дарра дийцар цо. Цхьабакъда, вицвелар доахан кхабарах ала. ХIара дояркайга цо леладеча доахана группана лаьрхIа пхи бIаь литр чуйодаш бешка я. Цу чу, тха доакъара цехе ю барда а етте, кхы тIа а баьца витаминни хьоарах яь гранулаш а тайсе, худара хьисапе муж кийчбу. Хьалха, из гIулакх дIадоладьча хана, дерригa а вIаштIехьа дар. Цхьадале, тIеххьарча хана дац. Цхьадале, хий санна коача хул доакъара кухне кийчбу барда, шозлагIа-дале, хьалха хIара Iатта лаьрхIа килограмм гранулаш телаш хиннаяле тIеххьарча хана 600 грамм мара лац. Из бахьан долаш кIезигагIа дале аханел дукхагIа лохъеннай оаха кийчбеча мужий хьоанал. Цудухьа лоха я из шурий а.

— Оаха доахан цIендац йоах Хайрова, — аьлар пултIехьагIа къамаьл деш дояркас **Леонова Лидас.** — Бакълув из. Цхьаболчар цIен а дац. ХIаьта хIана? Хьалха доахан цIендарах дийнахьа хIара дояркана сом ахча лора. ХIанз дIадаьнкхад из Iул тоадара кьона доахан лаь яхаш дийцар укхаза. Бакъда из а. Цунца цхьана, цхьа хIама-м да. Массехк шу хьалха, сона дагадоагIаш Iул тоадара, аьнна, бахача нахагара доахан ийцар колхозо. ХIаьта хьадоаладича белгалдаьлар царех дукхагIа дараш тха ферме долчарел а къаьнагIен, цамогаш долаши, кIезигагIа шура луши долга. Тоаде дезача меттел цар кхы а хIалакдир ферма Iул. Эцача хана уж миштад колхоза кулгалхой ховш бацар, аьлча, харц а дац. Кулгалхоша иштта кхоачамбоацараш дувлийтарах бала хьега дезараш тхо да.

Доахан туберкулезни а бруцеллезни а долаш болх унахцIенонна кхераме боландаь, доахана Iунал дарах бетта даьккхача ахчах кхы тIа а 15 процент доагIа тхона. Цхьабакъда, из луш дац, — Леоновас аьннача тIатехар скотника **Албаков Мувсас.** — Соахка 2 январе сай хьайбаш кхабара ча яздаьдар сона. Из хIанз а хьадаланза да. ХIанад из иштта ха безам ба са.

Леонова Лидас а Албаков Мувсас а дийцачоа жоп луш Тимурзиева Лидас аьлар:

— Цу дешай хьакъехьа колхоза экономистаница дагаьнийнай со. Цар йоах: нагахьа санна хьалха цхьа центнер шура яккхарах 4 соми 80 кепиги тийнна дале, хIанз 5 соми 60 кепиги лу. Цунна юкъедоагIаш да доахан цIендарах а болх унахцIенонна зене хиларах а дала доагIар.

Цо аьннача раьза хиланзар нах. Тхона деза, йоахар цар, центнер шура яккхарах, доахан цIендарах, унахцIенонна кхераме бола болх барах къаьст - къаьста доагIар мел да ха.

Наха дехар кхоачашде дош делар Тимурзиева Лидас.

Коллективни подрядах дола дош айдича берригa хьайбаш леладераш духьала хилар. Тха ферме хIанзарча хьале дувцилга а дий цу хьисапе болх вIаштIехьбаккхарах?

Февраль бетта хьалхарча итт дийнахьа хIара дояркас яьккха шура дIаязъяьча ведомоста тIа хьежаш дагIаш, цхьан хIамо теркам тIаззар тха. Масала, цу юкъа Нальгиева Фатимас хIара кхоабача Iаттагара 84 килограмм шура яьккхар, план 62 килограмм йолаш, хIаьта Халури Раяс 18 килограмм.

Цун бахьан доашхаш **Нальгиева Фатимас** аьлар: Са группера доахан кьона а шинараш долаш-айса хьалкхедаь а да. Цул совгIа дукхагIдараш дехка а да.

Халури Рая: Аз доал дераш къаьна уне, дахна дезденна лекъа а да.

— Кхы а цхьа хIама да белгалдаккха дезаш, — тIатох **Хайров Къурейша.** — Фатима йоккха опыт йолаш я. Цудухьа дика ка а йоал. ХIаьта Рая кьона болхло я, дояркай балха опыт Iоаниза а я. Из доацаш, кхыча фермера тхона тIадоаладаь воагIа дола доахан а да цо леладераш.

Иштта дукхагIен кIезигагIен шура луш дола доахан леладеш а опыт йоацаш а, кхы а дукха дояркаш ма хургбий шун. ХIаьта нийса дий цар цхьатарра шура яккхара декхар тIаьцар? Собрани йолалуш толашагIа болча болхлошта хьожаьь премеш тахан укхаза дIаяла йиш ецарий царна? Шун коллективал йоккхагIа яц XIX партсъезда цIерагIча колхоза шоллагIча ферма, «Путь к коммунизму» колхоза шурий комплекса, XX партсъезда цIерагIча колхоза шурий комплекса а шоллагIча ферма а яр. СалаIара а быта а хьайбаш леладерий хьалаш цига мишта вIаштIехьдаьхад ховш ма хургдий, шо. Из де йиш яц, е таро яц колхоза шоай къахьегамхошта?

Оаха даьча цу хаттарашта жоп луш **Калайтанов Александр Михайловича** иштта аьлар:

— Гуш да ферме социалистически яхь формально лелаелга. Формализма духьала хадданза къовсам лоаттабе тIахьийхар КПСС ЦК январски Пленуме къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева. Къахьегамхочун социально - бытовой, кхыттайпа хьалаш тоадара хадданза йоакхо е а тIахьех партен правительстваи. Цудухьа цу дешай хьакъехьа ферме а берригача боахаме а нийсденна кхоачамбоацараш дIадахара дIахо йодача хана низ дIакхоачар дергда тха колхоза партийни организаце.

— ДикагIа хургдар, толашагIа болча хьайбаш леладерашта йоагIа премеш, хIара итт дийнахьа балха итог еш хулача собранешка дIателаш яларе. Из цар сий деш, хIаьта кхы а дикагIа къахьега кхыбарий безам айбеш а хургдар, — аьлар колхоза профкома председателa **Грязнова Зоя Алексеевнас.** — Цхьабакъда, экономисташа, «цу гIулакха кара дIадала ахча дац, алапеца цхьана тергья царна премеш», яхаш иштта из чакхдаккха таро хилийтац. Партийни организаце новкъосталца уж кхоачамбоацараш дIадаха хьожаргда тхо.

Эргалонаш елга колхоза кулгалхоша шоашкара дIадоладе деза. ТIаккха, шеко а йоацаш, мугIарера къахьегамхой а тIехьоттаргба царна.

М. ХАМАТХАНОВ.

Малара никъ бехха

Укх деношка КПСС НохчГIалгIай обкоме хилар маларцеи алкоголизмацеи къовсам лоаттабара республикански штаба аргIанара заседани. Цига дакъа лаьцар республика бувзамеи культураи учрежденей кулгалхоша партийни, советски, боахама болхлоша. Из хьайийллар КПСС обкома секретара Е. В. Тумсоева.

Республикерча бувзамеи культураи учрежденешка парте соцамаш кхоачашдара беча балхах дийцар бувзаме производственно - техническо управлене начальника А. З. Хаита, НГIАССР культура министра заместитела Ф. И. Цолоевас. Цар дийцар, антиалкогольни пропаганда чIоагIъяра шоаш чакхйоахача мероприятех. Укх тIеххьарча хана тоъал лаьгIденнад корта бохабу малараш мелар, менна болаш къахьегама дисциплина телхаяр, дукхагIа пайда эц салоIача ханах, шерденнад цамоларий общества мугIараш. КIезига дац кхоачамбоацараш а: моттигаш нийслу бувзамеи культураи болхлой медвытрезвителашка кхувлаш, цар общественни порядок телхаеш. Цу тайпара зуламаш даьрашта еш йола наказанеш кхоачам болаш яц.

Штабе къамаьлаш дир бувзама болхлой обкома союза председателa Ж. Х. Тулаевас, Грозненски телефонни станце начальника А. Ф. Подлегаева, кхычар.

Заседани йистейоалаш, къамаьл даьча КПСС обкома промышленно - транспортни отдела заведующе Ю. В. Кузнецова, республика чурча гIулакхий министра Ю. Ю. Миценкос, КПСС обкома секретара Е. В. Тумсоева критически дийцар КПСС ЦК маларцеи алкоголизмацеи къовсам лоаттабара хьакъехьара соцамаш кхоачашдеча бувзамеи культураи учрежденешка этта хьал, дувлийта гIалаташ. Масалаш а кхувлаш хьахьекхар из болх цига талмастта лелабелга, хьалхарча штаба заседанешка цу хьакъехьа енна рекомендацеш кхоачаш ца яьлга. ЦIенхаштта бехк баьккхар бувзамеи культураи республикански учрежденей кулгалхошта, ма хулла сихагIа болх тоабар хьадийхар царгара.

ДРА. Тахан афгански къахьегамхой чIоагIа сатесса хьеж газетий хIара номерагIа. Цар чоалхане йоаца тексташ, мехка кулгалхой машарера инициативах дола бакъдараш массане дог тохадолийташ тIаэц.

СУРТА ТIА: Балх яхача провинцера ахархой къамаш барта дигарах йола газетий материалаш йовзаш ба.

Г. НАДЕЖДИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

КХОАНЕНГА БОДА НИКЪ БУЛЛАШ Я МОСКВА

Газетий оагIош тIа а дунен информационни агентствай сводкашка а эггара лоархIамегIа дола керда хIама санна дувцаш хиннад дIадахача кIирагIа КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева советски профсоюзий съезде даь къамаьл. Комментатораша эггара хьалха белгалдоах, КПСС XXVII съезд — вай мехка кхелашка, социализма кхоаненга гола тохаш йола съезд хинначул тIехьагIа дIадахача цхьан шера Советски Союзе хиннача доккхийча хувцамий шерра панорама цу къамаьло хьахьекхалга. Юха а чIоагIа ира оттадаьд социальни инертностеи консерватизмаи ше мара йоаца альтернатива санна йолча советски обществa кIоаргача демократизаце дешаш. Цу цхьан ханна болгарски радиос белгалдоах эргалонаш еча керттера хIама хьадер — халкъ хилара хьакъехьара советски кулгалхочун дешаш. Цо тIахьожам лоаттабеши демократи кIоаргъяра хьалашкен мара юхаяргйоацаш хургьяц эргалонаш.

Эргалонаш елга хьинарегIа дIа ме дарж, дикагIа хьагуш да Советски Союзе деш латта хувцамаш дегIаахара «малхбузен образецах» леладу алара тIехьа хила кийча хилар, социализма керттера принципаш йицъялийтара тIехьа хила кийча хилар. «Вай долхац социализмагара юстара даьнна, — советски кулгалхочун заявлене тIара дешаш кхувл дунен агентствашa, — эргалонашка гIолла социалистически строя потенциал дIайоаржаю вай. Демократегара юстара а ца долхаш, къахьегамхой хьаштaшка хьежжа демократи йоаржаяра оагIорахьа долх».

Массане теркам тIаьзаб цу дерригача къамаьлах чакхйоалаш йолча КПСС чуреи арахьареи политика, советски обществера эргалонаши гласности дунен халкъашта юкъерча арене машари прогресси бахьан долаш СССР-о лоаттабеча къовсамца хадаргбоаца бувзам болаш хилара хьакъехьарча уйлано. Империализм, реакце низаш гIерт фуннагIа даь а вай болам юхатоха, тIема конфронтаце рельсаш тIа латтанза даргдоацача вай оттаде. ХIаьта из кхетадеш а да: социально - экономически дегIаахар сихдара вай лаьца никъ, ховш ма дий, Вашингтона тIема - промышленни стратеги — тIема кийчонна совле яккхара стратеги иллюзе хьисапе, хIама бIарга ца гуш хилар бахьан долаш лелаелга дикагIа дIахьокхатаро луш болга. Сихдаь герзаш хьа а дайташ Советски Союз кIалъютарг ма йий, из гора оттаерг ма йий, яхаш мел дукха расчеташ увттаьйй Франс Пресс агентства белгалдоах Кремлевски трибуна тIара хьакхайкадаь дешаш: СССР-о да а даьд дIахо йодача хана дерг а да ший кхерамзле, ший доттагIийи союзникийи кхерамзле тешшаме Iалашъяра мел эшар, цхьабакъда кхоачам хиллал оборона лоаттаяра эшачул цхьа гIа дIатIехьяргъяц.

Сийлахь - доккха де лерхIар кхоачшдара — дуне ядерни катастрофана кIалхардаккхара, адамле лораяра Советски Союзо, ховш ма хиллара, гаьннара дар чулоацаш дукха предложенеш оттаьй. М. С. Горбачева белгалдаьккха ма хиллара, дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка а эргалонаш дIайолае, бокъонца долаш долча декхаращцеи вай хано дIадехаращцеи уж нийсде а гIийртад вай.

Дунен арене уж эргалонаш толаме чакхъяхар — адамле дийна йисара, сийрда кхоане хьалъяра йола чIоагIа кIийле я.

КОНСТРУКТИВНИ ПОЗИЦИ

Женеве юха дIайолаяьй афгано - пакистански переговораш ООН Генеральни секретара ший викалга Диего Кордовесага гIолла. Уж дIахьу ДРА кулгалхоша къаман машар оттабара никъ лаьцача къаьстта кердача хьалашка. Из майра гIа чIоагIа могабеш тIаийцар Афганистане чухьа меттел, мехкал арахьа а, эггара хьалха байдда дIаихха афганцаш болча Пакистанеи Иранеи лагерашка. Укх шера 15-ча январе, къаман машар оттабелга дIадоладелча денз шоай Даьхене юхабаьхкаб байдда дIаихха 25 эзар афганцаш, Апрельски революцена духьала тIом ца беш сайцар контрреволюционни формированей 15 эзар членаш. Амнисти а яьнна набахташкара арахийцаб Iаьдала духьала ца хила дош денна эзараш нах.

Афгански кулгалхой соцамо хьагойт мехка доал деча дакъа лаца массе а низий, группировкай викалий йиш йолга, нагахьа санна ДРА хIанзара демократически общество хьалъяра дакъа лаца, дерригача афгански халкъаца цхьана дикагIа дола вахар оттадара тIехьа къовсам лоаттабе уж раьза бале.

Афганистане кхеташ ба, къаман машар оттабара ДРА гонахьара гIулакхаш а тоадаларга бола никъ — из хален йIаьхен процесс йолга. Мехкарча дукххача районашка хIанз а духьала я контрреволюци, хьахозаш да топий таташ, минаш лелх, цар боабу халкъа - демократически парте, къаман машара чрезвычайни комиссей активисташ, машаре бола афганцаш — кхалнах, бокхий нах, бераш. ХIаьта а, дIайолаеннача процесса низ айлуш латт. Шеко йоацаш да. Женеве дIайолаеннача переговорашта цо гIо дергдолга, лоалахарча мехкашцара ДРА бувзамаш тоалургдолга, республика духьала хьоабанза бу тIом соцаргболга. Цу гIулакхо таро хулийтаргья еррнгача регионе сатем оттабе, хIаьта цу хьалашта раьза ца хилча яргъяц Пакистан а кхыдола мехкаш а.

ДРА конструктивни наькъаша, ше низ беха хиларах а доацаш, Апрельски революце ларда тIа латтача наькъаша, юха а хьагойт Афганистана гонахьара гIулакх машаре политически хьисапе тоадара духьалдаккха хIама доацилга.

ЛИВАН САТЕМАГА ЧIОАГIА ХЬЕЖ

22 феврале Малхбузерча Бейрута улицашка яьлар Сире салтий тIабола грузовикаши бронетранспортераши, сапаргIата баьлар городе баха нах. Укх тIеххьарча кIирашка автоматашкара танкашка кхаччалца дола герз юкъе а доаккхаш вIаши къувсаш йолча группировкаша цIий Iоухийташ баьча тIем тIа ши бIаь гаргга саг вийра. Премьер - министрен массехк парте лидераштен хьийха лоалахарча Сире эскар гучадаьлча бокха бала техкача городе машари порядоки юхаметтаоттарга сатессар ливанцаша.

Из гIулакх хиннача хьалхарча деношка а гучадаьлар цар сатесар зехва ца хилар. Дамаске яьча соглашенега хьежжа, сирийцаша новкъостал дир ливански эскара подразделенешта городе керттера позицеш хьалувца, шоай чIоагIалон пункташ вIаштIехь а яьхар. Шин дийнахьа йохаяь дIаьхар правительственни йоацача формированей бIаьннел совгIа штабквартираши чIоагIъяь позицеши. Герзаца кийчбеннача наха улицашка арабовла мукъалац.

Бакъда Ливане массавар хиланзар раьза граждански тIема боарамга кхоачаш цIий Iодохийтилга соцадара. Масала, «Хезболлах» яхача организаце казармаш хьалувцаш герз а кхоссаш дов хьайр.

Сирийски подразделенеш Малхбузерча Бейруте кхачар ливанцаша цхьатарра тIа ца эцар дашха доагIа из мохк ира довнаш дола моттиг а йолаш хьабоагIа дукха ха а чIоагIа влияни йолча политически наха уж дIа ца доалийташ а хиларца.

Масал доаладеш ер факт ювца мегаргья: Ливана президент Жмайель гуччахьа раьза вац правохристански наьха позицешта Iаткъаш Сири юкъеэккхара. Вокх оагIорахьа, новкъостал дехаш Дамаскага кхайкача инициаторех цаI ва премьер-министр Караме. Сирийски эскар кхачара раьза яц доазол дехьара аманаташ лувца, диверсеш юи политически нах боабуи «Хезболлах» е «Исламски джихад» санна йола проирански экстремистски группаш а. Сионистски экспансена духьала я шоаш а яхаш, уж организацеш, ма дарра аьлча, Израила новкъостал деш я, Ливанера хьал лертIа даккхара де мел гIортар доха а деш, цунца Израилаи цун американски союзникаштеи моллагIча минута Ливана кхераме йола интервенци яра эша «бахьан» а телаш.

«Кхерамзлен зона» аьнна хьалтехача вывескана кIал дола Израила дIалаьца Ливана лаьттан дакъа. «Амаль» яхача шиитски болама боевикаша гобаьи герз чудетташ дов деши йола палестински лагераш, христианаштеи бусалбаштеи юкъера, бусалбай общинана чура, тайп - тайпарча политически группировкашта тIехьабараштеи духьалбараштеи юкъера довнаш — из еррнга «лелха смесь» хадданза хьувш я, лелха а лелхаш. Цудухьа кхетаде доагIа Бейрута Малхбузерча кварталашка сирийски эскар чудоаладарца кIезиг - дукха дика политически тIемен довнаш — из хIанз а Ливанера дукхха долеи дукххача тайпареи довнаш дIадахар доацилга. Цу лаьтта бокъонца бола машари сатеми отта хIанз а гаьна да.

Валентин ВАСИЛЕЦ,
Георгий КУВАЛДИН,
Михаил КРУТИХИН.
(ТАСС).

ОВЛАШ

Тахан шоай Даьхене юха цIаухача е цIабахна безам болча цхьан хана советски хиннача наха юкъе доккха дакъа дIалоац творчески профессеш яраша — писателаша, поэташа, композитораша, кино болхлоша. Iилманхоша. Фуд из? МалагIа бахьанаш да царна чIоагIа дагаьлла, уж дIабаха гIийрта «мегаргйола, йIаьхий Малхбузехье» юта а юташ «кортамукъале» йоацача, вахара эшаш дола товараш доацача» юхабахна гIертар? Хетаргахьа, из хаттар отт, СССР «демократически йоаца режим йола мохк а» ба, хIаьта цу мехкара нах эттара хьалха аьттув баьлча цигара дIабаха кийча а ба, яха информацеш малхбузен газеташ тIеи журналаш тIеи ешача наха хьалхашка.

Цу хаттара жоп луш, хетаргахьа, довза дезаш да уж дIаахара хинна бахьанаш. Тайп - тайпара да уж. Цхьадолча даькъе, царех лаьца а дийцар Москве, СССР МИД пресс- центре хиннача пресс-конференце дакъа лаьцача, дIадаха шу чакхдоаллаш США-реи Канадереи Советски Союзе юхабаьхкача творчески профессеш йолча ворхI саго.

Рок - музыках йола ший творчески говзал Малхбузехьа кхы а лакхъе лаьрхIа дIаваха хиннав музыкант Кордонский Тарас. Художник Галецкий Юрий, математик - теоретик Чаповский Юрий духхьал дуненах бIарг тоха гIийртаб. ХIаьта кинорежиссера Атамалибеков Рашида дийцар «Мосфильм» киностуде ше болх беш волча хана цигарча кулгалхошца ше къовсаваларахи царна эгIаз а ваха ше дIавахарахи.

ДIаихараштa юкъе хиннаб сионистски пропагандах тийшараш, хIаьта хиннаб шоай хьаькъал сов доаккха а хеташ, Малхбузехьа цу хьаькъалах бизза мах бергба, аьнна хетараш а. Массаза а хинна хургдац духхьал ший сий даккхар духьа нах дIаахара бахьанаш. Царех цхьадараш да хьаькъал дола, талант йола саг бюрократаца къовсавалар. Иштта дале а, вешта дале а, малхбузехьа кхаьчаб духхьал «мугIарера» бараш боацаш, СССР-еи доазол дехьен цIи хеза бола творчески нах.

Культураи искусстваи хьакъехьарча таханарча дийнахьа гучадаьхача кхсачамбоацарашa а шоай Iоткъам лоаттабаьб цу гIулакхашта. «Творчески балха тIа, — аьлар КПСС ЦК январски Пленуме М. С. Горбачева, — тоъацар принципиальность, бехктокхам, таланташ дIахо дегIайоалаяра, уж хьаллоаттаяра доал делга... ХIаьта цунца цхьана дIаьржар казенщинеи моттийталгеи, критика ла ца магар».

Тахан, пресс-конференце къамаьлаш деш цхьан хана Малхбузе дIаихача дукххабараша йоах, юхабахка цар лархIара керттера бахьан да хIанз Советски Союзе эргалонаш еш хилар. Цхьабакъда, шоай никъ юха тахка, цхьан хана шоаш даь гIалаташ кхетаде цар лархIара бахьанаш кхы а да.

Гаьнара лекха зурма хоза хетт, оалаш да. Из маIан дола Сергей Есенина стихаш тIара дешаш доаладир пресс-конференце ший къамаьла юкъе поэтессас Гросс-Павлова Ольгас. Ше хьалха яьхача Москве Нью-Йоркера юхаенай из, цига ший маьраца композиторца Днепров Анатолеца массехк шу а даьккха. Ший овлаш тIераваьнна творчески саг цхьаь а висе, вакуум чу нийслу, яхаш дийцар Гросс-Павловас. Цунна хала да кхыча вахарца дIатарвала, хIана аьлча из вахар харцахьа хегар меттел, наьха вахар а да. Ший дешаш бакъдеш, поэтессас аьлар, Малхбузе нийсбеннача литератураи искусстваи цIи хезача, бокхача советски деятелех цхьанне а цига яьккхача хана мегаргйола произведени кхеллаяц, аьнна. ДикагIа мел дар шоай Даьхене бахача хана даьд цар. Гросс-Павловас яхачох СССР-ра США дIаиха «хьакъалах бизза бола генеш» цига ийгIаб, цар оамалаш телхай, эгIазло гучаьннай.

Атамалибеков Рашида дийцар, США кхаьчача советски кинематографистех цхьанне а вIаштIехьдаьннац ший профессиональни говзал дIахьокха, мегаргйола произведени кхолла, яхаш. Болх боацаш бисаб кинорежиссераш Габай, Богин, Бронштейн Халла цхьа-ши рекламни ролик яккха вIаштIехьдоал цхьан хана цIи хеза «Мосфильм» студе кинооператор хиннача Суслов Михаила.

Дукхха а хIамаш гоама дар шийна ше нийс шу даьккхача США аьлар художника Галецкий Юре, хIаьта къаьстта ла магацар антисоветски пропаганда бувцаш бола оапаш.

— Россе культура, шоашта ховшше а харцахьа йоах, цун толамаш къайлакхухь США, — яхаш дийцар цо. Со-м кийча вар критикага ладувгIа, цхьабакъда, — эгIазлон тIа гIолла а йоацаш, бакъйолчунга.

США творчества наькъаш леладара гIулакх шийна ла ца магар дийцар композитора Днепрова.

Цигара искусство бизнес яра тIаерзаь я, — аьлар цо. — ХIаьта сона сайна цунах пайда баккхара уйлаш чуессача, цигга искусство кхоачалу.

ДIаваха лаьрхIа хинна никъ хьаллацарах шийгара даьннача гIалатах дехке валар дувцаш дIадоладир ший къамаьл Кордонский Тараса. Цунна хетачох, США-ча рок-музыка деятелаша шоай, кхычарна наIараш къайла йола тоаба, мелла талант йолаш вале а «кхычахьарча» музыканта цу юкъе ваха вIаштIехьдалац, хIаьта юкъера музыканташ-м бувца безаш а бац. Шийна безаш бола из болх США-лелабе а гIийртавац Кордонский. «Духхьала цхьа хIама дика хов сона, — йоах цо, — айса цIаккха а кхыча меттала иллеш яздергдоацилга».

Фу де лаьрхIа ба уж нах хIанз, Даьхене юхабаьхкачул тIехьагIа, сенга дог доахилга я цар? Къаьсттача планех дувца хIанз а хьалха да — дукха ха яц уж юхабаьхка. Цхьабакъда, уж лерхIаш ба цхьа хIама — цар безам ба шоай, безабенна болх дIабахьа, Чаповский Юре аьннача тайпара, цаI мара йоацача шоай Даьхенна пайдане хила а.

ПРАВОВ Андрей.
АПН спец. корр.

Миллионаш нах бахача Амстердаме чуIе фусамаш йоацаш итташ эзараш нах ба. Цу цифро хетаргахьа тахан Малхбузехьарча дукххача городашка бахараша массазара хIама а лоархIаш дIаIемаб гIандаш тIа, вентиляционни решеткана юхе тхьайса бадаш нах хиларга. Цхьабакъда Амстердаме кхы а ирагIеи традиционни йоацаши я чуIе цIеиош доацарий проблема. Дукххача городашка санна амстердамски чуIе цIеиош доацараш картонни коробкех, тишача ардакхех хьадаьча цIеношка, иштта палаткаш Iоувттаеш цар чу а духхьал ара а тIехьа бийсаш а йоахаш шераш даьхад. Цхьаболчар городской каналашка латтача баржашка шоашта йIовхале лохар. ТIаккха чуIе цIеиош доацараш вIашагI а беттaлуш мукъа латта квартираш дIалувца болабелар. Сковеттераш, цу нахах иштта оал, цар дIалийцача цIеношкара полице арабоахар, судаш тIаккхувра, буржуазни кепайоссоно во мел дар дувцар, провокатораш хьатIаухийтар, цхьабакъда уж дукхагIа хулар. 1980 шера брандопойташтеи бIаргех хий Iоухийтача газаи духьала полицена кхерий деттар цар. Сквоттераша королевана коронаци яра церемони юкъагIъяккха минот яханзар. Цу хана царна духьала броневикаш кхайсар.

Газеташ тIа кастта еша йиш я сквоттерех «цIендаьча» цIеноех йола информаци. Из цIа чIоагIа а кхы а наха гIулакх де а йиш йолаш долаше цун да из дIадаккхар бакъахьа хеташ хул. Цун дукхха пайданегIа да цига керда дика кварталаш хьаяр бIаьхийча наха лаьрхIа.

СУРТА ТIА: Амстердаме чуIе цIа доацар лаьцав.

АПН—ТАСС сурт.

АРМЯНСКИ ССР. Йолаш йолча салаIара зонашца хоза товча армянски цIеча бесарча кхерагIа вIаштIардаь цIенош, тоаьлча планировка котеджаш, социально-культурни объекташ — иштта гу «Армгоспроект» института говзанчашта Украине Чернобыльски АЭС болхлоштеи гIулакхерча нахаи хьалъергйолча Славутич яхача кердача города нах бахаргболча районех цаI. Проектни балхаш керттерча даькъе чакхдаьннад. Архитектораша йоакхо яьй цига бахача наьха, хIаьта уж 1400 саг хургва, максимальни пайдане салаIара цар доалахьа хургья — аттракционнй городок, спортивни база, культурни учреждениеш, салоIа моттигаш. Из деррига уж бахача фусамашта юкхе хургда.

Славутича проектировани еча дакъа лоац Москверча, Ленинградерча, Украинерча, прибалтийски республикашкарча, Грузерча, Азербайджанерча, Арменерча архитектораша. Кердача городах советски наьха вошала, доттагIала символ хургья.

СУРТА ТIА: Славутича нах бахаргболча кварталех цаI, иштта гу цун авторашта — архитекторашта (аьрдехьара аьттехьа) Л. Хачатряна, Б. Акопяна, Л. Саркисяна, С. Лазаряна, А. Тарханяна.

Р. АТАЯНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Спорта хоамаш

КIАЛТОХАР

Болгаре Ловец яхача городе чакхъяьлар классически кIалтохарах йола дунен халкъашта юкъера турнир. Цига дакъа лоацаш вар вай мехкахо Абаев Аслаудин. Шоай дозал 68 килограммага кхаччалца долча атлеташта юкъе шоллагIа моттиг яьккхар цо.

Кастта ФРГ хургйолча кердача дунен халкъашта юкъерча турнире дакъа лоацаргда цо.

СПАРТАКИАДА

ДIайолаеннай «Буревестник» ДСО Нохч-ГIалгIай областной совета аргIанара спартакиада. Из хетаьй Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара. Яхьаш дIайолх спорта 11 тайпах, дакъа лоацаш я хIара вузера шиъша команда.

ХIанзле а чакхъяьннай топ кхоссарах йола яхьаш. ЦхьоалагIеи шоллагIеи моттигаш ЧИГУ командаша яьхар, кхоалагIа — мехкдаьтта института викалаша.

Къаьст-къаьстача яхьашка толам боаккхар маIача наха юкъе С. Куталова, кхалнаха юкъе — бIаьннех 95 очко яьккхача Чагай Агнессас.

А. ИЗМАЙЛОВ.

ГРОССМЕЙСТЕРИЙ АССОЦИАЦИ

13-гIа эггара къонагIа вола дунен чемпион Гарри Каспаров Дунен юкъера шахматни олимпиада йолча хана тахан дунен эггара говзача гроссмейстерий Ассоциаце президенталла хержар. Цунна кхаь шера духьала лаьтта Анатолий Карпови голландски гроссмейстер Ян Тиммани ассоциаце вице-президенталла оттабир. Февраль бетта юккъе Брюсселе виъ шахматист Любович (Югослави), Портиш (Венгри), Сейраван (США), Нанн (Великобритани) юкъевола ассоциаце кулгалду орган йола гроссмейстерий Совет вIашагIкхийтар ФИДЕ исполкома членашцеи федераце президента Флоренсио Кампоманесацеи ассоциаце статусна бокъонаши къоастае.

— Гроссмейстераш вIашагIкхетар шиъ бахьан долаш дар, — йоах Каспарова. — Шоай историе керда никъ дIаболабаьб шахматаша. Адамий эггара къаьначарех долча ловзарах ловзилга шер-шера дукхагIа хул. Сона хетачогIа, цхьадолча мехкашка. Европе къаьстта, шахматаша хьалхарчарех цхьа моттиг лоац уж еза нах лаьрхIача. Шахматех ловза нах сов дукха хиларах царна кулгалде тIехьатIехьагIа халагIа да. Цхьабакъда укх тIеххьарча шерашка ФИДЕ авторитет динка лохъелар. Из новкъа хилар эггара говзача гроссмейстераштa. Ассоциацена юкъе эггара говзагIбараш хургболга хаьдда дар, хIана аьлча цунна юкъе хила бокъо луш цхьа критери мара яц — Эло системагIа йолча лични рейтинга 2501 балл. ФИДЕ-на чуйоагIаш хила еза ассоциаци, бакъда, оаха яхачогIа (Кампоманесага письмо а яьдаь из Дубан хиннача Олимпиаде ФИДЕ конгресс йолча хана президентага дIаделар оаха) шахматех ловзача новкъахургдолча моллагIча кердача гIулакхашта духьала отта бокъо йолаш хила еза из. Дунен хьалхара моттиг лацарца а, дунен Кубокца а, ловзара бокъонашца а дувзаденна, вешта аьлча ассоциацена юкъе болчарна доагIаш дола дешаш цо могадеш хила деза. Из ниисагIеи лоацагIеи никъ хила мег ФИДЕ-неи гроссмейстераштеи юкъе барт тоабара.

— Iа дунен Кубок хьоахайир. ХьалхагIа цу тайпара яхьаш хуларий шахматисташта юкъе?

— Из лыжникий е теннисистий яр санна йола ассоциаце дIаяхьа еза яха турнирий керда йоккха сери я. Дунен чемпиона цIи яккхара йолча матчий цикл кхаь шера йIаьхлургйолаш а лерхIаш шин шера чухь йIаьхлургйолча керттерча матчашта Гран при дIаяхьа мегаргья шахматисташта юкъе. Дерригача дунен тIа хургйолча ялх супертурнирах (16 доакъашхоцца) йиъне кIезигагIа йоацаш йолча турнире эггара а дикагIа ловза ткъаь виъ шахматист хила веза. Бухсоццаш хьахулар къоастадергда кхаь даькъе дикагIа лайзаращца. Оаха дунен чемпиона цIи яккхара вола претендент харжара норма хувца ях — зонашта юкъерча турнира тIехьарча хIара этапе ялхане, бархIане, иттане, шийттане партей харжара матчаш е.

Нагахьа санна ассоциаце программа ФИДЕ тIаэце, тIаккха дунен Кубка призови фонде иттлагIа дакъа дIачулургда шахматех ловзар дегIадсалара, ФИДЕ-на кара а хургдолаш.

Беседа яьр
Виталий МЕЛИК-КАРАМОВ.
(АПН).

БОККХИЙБАРАШИ БЕРАШИ

Фу ха я берашеи даьшахоашеи, масала, поездаца наькъа болхаш йоаккхар? Е де хIама а доацаш йIаьхлу из, е вIаши дог-безам эцаш болхаше а лоаца хет.

Цунна уйла яйтар сога пригородни поезда чу бIаргадайначa хIамаша. Цхьа сахьати ах сахьати мара дацар оаха цу поезда тIа даьккхар, бакъда, тайп-тайпара пайда эца йиш я цу хайнах.

Цхьан станце кхаьчача поезда вагона чуваьлар нийситт шу даьнна кIаьнк шийца а волаш, цхьа къонах. Чкъаьрий лувца баха боагIачарна тара бар уж: шиннена а хьамча лакха иккаш ювхар, ги тIормигаши бе зIакаши доахкар.

Ма дукха хIамаш дувцар шоайла! Iамах лаьца, зIака юхье елла хIамилг а ийца хьалъаранйккха хинна чкъаьра юха хила чу мишта ийккхар. Хил нах дехьабувлийта Iочуйиллача дахчан тIа гIолла тIехвоалаш, кIаьнк хила ца вожаш мишта висар.

— Хьо кIант ва, дика лоаттавалар хьо ловзанйккхача ардакха тIа. Цу ханна хьа сурт даьккха хила дезар аз, — йоахар къонахчо.

ТIаккха кхыча хьанъехьа къамаьл доладора. Да фотоаппарат хьал а яьккхе, кIаьнка цхьацца хIама дIахьеха волалу. Хьалха дIайолаяь хинна сурт даккха Iомавара урок уж дIахохьош болчох тара да.

КIаьнка юхь чIоагIа теркаме а гIулакха уйла тIаерзаьчоа тара а я. Деррига а кхетадеи дагалацеи гIерт из. Цо каст-каста даьга деча хаттарех кхетаду фотоаппарат ший кара а лаьца, сихагIа болх бе Iомавала цун безам болга, из гIулакх дезаденна из волга.

ЧIоагIа хьаькъал долаш хIама да дас деш дар: ший кIаьнка мукъача хана, из цунна низагIа тIа а ца гIертавеш, ловзар деш санна, цунна пайдане гIулакх Iомадеш.

Цу вагона чу духхьал доаллача гIанда тIа багIа лакхехьа вувцачун ханара хургвола кIаьнки нанеи. ХIаьта миштад царна юкъера къамаьл?

— Iоха! — Iоха, яхаций аз хьога! Хьанга лув со?

— Са безам бац Iоха!

— Са безам ба хьо Iохайта!

Поезда чу даьккхача цхьан сахьатеи ах сахьатеи тхона хьахозаш хиннар из хабар дар. Цкъа наьнах цавоалаш Iоховра кIаьнк, бакъда, дукха ха ялалехьа, шийна дага а доацаш, юха хьал а гIетте, корах доаллача кизгана дIатIа а виже, арахьежа волалура. Хьалхашка гIолла тIехлелхача довкъаша, хьун кIотаргаша, додача хиво, тIаьша кIаьнка уйлаш гаьна яьхача гIолла, из юкъахвоаккх цIаьхха техача цIогIо:

— Iоха, кхеста ца а кхесташ! Хьанга лув со?

Вагона чура уж шиъ арабоалача хана, шоайла чIоагIа раьза боацаш хул: ше фу дергда ца ховш эгIазъяха нанеи вувсавенна кIаьнки.

ХIаьта боккъалдар аьлча, фу бе да кIаьнк уралатташ е Iохайна вагIаш корах арахьийжав аьнна. Цхьаннена новкъарле еш вацар, гIар еш е удаш а вацар из вагона чу гIолла.

Уж ши эпизод шоайла вIашдухьалъоттаеш дагадехар сона «Бер увза а ца долийташ, мукъадоаккхаш, IокIал а ца кхухьаш, хьалъайдеш, гIарч аьнна бе долла а ца гIерташ, кхетаде доагIа, тIа а ца чувхаш, Iомадеш, данза варгвац хьо а ца яхаш, доагIар хьадехаш волча воспитатело бераца цхьана дукха ираза минуташ дIахьу...» яха цIихезача польски педагога Януша Корчака дешаш.

М. ТУТАЕВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Суда залера

ЛОРАЛЕ—НАРКОТИК

Шовзткъеи пхе шерал хьалтIехваьннавац Малгобекски района Долакоа ваха Балоев Хьусен. Бакъда, цо бу болх пенсе вахачоа, къоналгахьа дIалестачоа атта булургболаш бар: «Малгобекский» совхоза берий беша ха деш вар из. Хаттар отт хьалхашка: сенна дIалоац хьахочун моттиг дегIаца шортта низи зIамигача шин бера даи волча саго?

Цу хаттара жоп делар соахка, декабрь бетта Малгобекски района халкъа суда зале чакхъяьннача процессо. Цо хьахьекхар Хь. Балоев болх беш ва алийтар духьа берий беша ха а деш, харцахьара, законо могадеш доаца гIулакхаш лeладеш хиннилга. Фуд цо даьр?

...17 сентябре, саррахьа, Новкъа гIолла, шоаш болча оагIорахьа хьайоагIа маIасаги кхалсаги тIадагIа мотоцикл соцае гIертар милице болхлой. Цох хIама хиланзар. ТIехьа баьннача милиционераша зийра люлька чу ягIача кхалсаго целофанови тIормиг Iокхоссаш. Экспертиза якхха ца езаш гуш дар цу чу анаша йолга.

Следстви еча хана гучадаьлар мотоцикл лоаллаш хиннача Хь. Балоевнеи цун сесаган из мичахьара енай. Къулбаседа-ХIирий АССР Правобережни района Орджоникидзе цIерагIча колхозе кIомал чуэцаш хиннаб уж. Цигара гулъяьй цар йиъ килограмм гаргга анаша.

— Са сесага хацар аз наркотик гулъяьлга, — аьлар судага Хь. Балоева. — Иштта цох къайлакхухьаш из озаш а хиннав со. Цу тайпара лазар, сох кхийтта шу гаргга ха я.

ЦIенанна ше леладер хацар яхаш зуламхочо дувцар бакъ хила а ца хила а мег. Цхьабакъда. Долакоарча цхьаболча кхалнаха кIомала плантацешка болх беча хана анаша гулъелга бакъдеш дар соахка аьхки укхаза нийсденнар. Йиъ кхалсагагара: Узиева Сахетара, Богатырева Елизаветагара, Алероева Розайгара, Изиева Санетагара кхо килограмм (!) совгIа наркотик яьккхар. Из цар Iалашъяь адрес а хьалха хиннар да.

— Оаха йохка аьнна гулъяьяц из, оаха анаша озац, — йоахар цар халкъа суде, — цхьацца лазарашта дарбана я яхаш тхоашта хезандаь гулъяьй. Из зулам долга хацар тхона.

Мала тешаргва цу фаьлгех? Уйла яций-те цар шоаш леладечох мел доккха зе доал обществана, мел дукха хий Iодахад мар е воI наркоманаш болча кхалнаьха бIаргех? Из дац-те уж шоаш а ираз дайна нах хилара тешал.

Зуламхошта доагIаш дола таIазар дир халкъа судо.

М. ЭРЗИЕВ.

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

Диц ма ле «Заря» яхача № 2 йолча тика тIа (Заветы Ильича ул. 22) дахка. Укхаза шерра дохкаш да метта тувса кисеш, мода лостамга хьежжа хьаь маIача наьха костюмаш, курткаш, кхалнаьха плащаш.

Тхо хьеж шуга тхоай тика тIа!

«Промтовары» объединени.

ТЕЛЕПРОГРАММА

3 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Сотворение доброты». Документальни фильм.
8.30 — Ленингара Iомавала.
9.00 — «Конец света с последующим симпозиумом». Телевизионни кхо сери йолча художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
10.05 — «Кердадараш».
16.00, 17.20, 19.50 — «Кердадараш».
16.15 — «Прошу перевести меня в рабочие». Телевизионни документальни фильма премьера.
16.45 — «Массаза малх хьежалба». Самодеятельни творчества 2-гIа Ерригсоюзни фестиваль.
17.30 — «Закон довзий-хьогI хьона?».
18.15 — «Iилмеи вахари».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
18.55 — Юртбоахама знаней университет. Дакъа лоацаш ва СССР Госагропрома председатела заместитель Ю. Н. Баландин.
19.40 — «Тамашийна пед». Мультипликационни фильм.
19.55 — «Конец света с последующим симпозиумом». Телевизионни художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Журнал «Бурда». (ФРГ).
23.40 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Алмаза мах». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 10-гIа класс.
9.05, 13.15 — Французски мотт. Iомабу 1-гIа ш. 8-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. А. А. Блок. «Шийтта».
10.35 — Истори. 6-гIа класс.
11.05 — «Эрсий къамаьл».
12.10 — «Кармелюк». Телевизионни художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
13.45 — «Кердадараш».
13.50 — Хьехархочун — музыка урок. 4-гIа класс. 2-гIа передача.
17.25 — «Воронеж». Документальни фильм.
17.45 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (нохчий меттала).
18.00 — «Пайда хургболга бакъда». Фильм.
18.10 — Пропагандисташта новкъостала. «Сага фактори сиздара денхараши».
18.25 — Фильм-реклама.
18.30 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.50 — «Низами». Художественни фильм. 2-гIа сери.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «...Ялхайтта шу даьннеи бокнхагIеи».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Кармелюк». Телевизионни йиъ сери йолча художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
22.45 — «Кердадараш».

4 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.15 — «Конец света с последующим симпозиумом». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
11.15 — «Кердадараш».
16.00, 16.50, 20.00 — «Кердадараш».
16.15 — «Тверь» яхача иллеи халхареи ансамбла выступлени.
16.55 — «Оглядываясь на себя». Малараш меларах доалача зенах Телевизионни документальни фильм.
17.15 — «...Ялхайтта шу даьннеи бокнхагIеи».
18.00 — Футбол. Европейски чемпионий кубок. Финал 1/4. «Бешикташ» (Турци) — «Динамо» (Киев). Турцера передача. Перерыв йолча хана (18.45) — «Тахан дунен тIа».
19.45 — «Халкъа ашараш».
20.05 — «Конец света с последующим симпозиумом». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гIа сери. 1-гIа дакъа.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Конец света с последующим симпозиумом». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гIа дакъа.
22.30 — Спортивни программа. Перерыв йолча хана (23.15) — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Сагагара дIадолалу». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Информатикаи вычислительни техникаи лардаш. 10-гIа класс.
9.05, 14.30 — Немций мотт. Iомабу 1-гIа шу. 28-гIа передача.
10.05 — «Амурские были». Iилма-довзийтара фильм.
10.35, 11.45 — Музыка. 2-гIа класс. Э. Григ. «Пьер Гюнт».
11.05 — «Продлись, продлись очарованье...». Ф. И. Тютчевах йола этюд.
12.15 — «Кармелюк». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
15.00 — «Кердадараш».
17.25 — «С компьютером за партой». Документальни фильм.
17.45 — «Тамашийна кхо бос».
17.55 — ДоттагIий экран. Къулбаседа - ХIирийчен студе телевидене программа.
18.55 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.15 — «Хьа анайистош».
19.45 — Сийлахь Октябри вай мохни. В. И. Ленини Къулбаседа Кавказа халкъаши (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Массанена а хIаранена а».
20.45 — «Са хьамсара Даьхе». Фотоконкурс.
20.50 — Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Волейбол. СССР чемпионат. МаIанах. «Динамо» (Московски область) — «Автомобилист» (Ленинград). Ригера передача.
22.25 — «Кердадараш».
22.30 — «Кармелюк». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гIа сери.

5 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Конец света с последующим симпозиумом». Телевизионни художественни фильма премьера. 2, 3-гIа сереш.
11.05 — «Кердадараш».
16.00 — «Кердадараш».
16.15 — С. Михалкова турпалаш экрана тIа. «Новые похождения Кота в сапогах».
17.40 — «Кердадараш».
17.45 — «Поисковый характер». Узбекистана ЛКСМ съездах.
18.15 — «Вай беш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
18.55 — «Михий да». Мультипликационни фильм.
19.05 — «Директор мишта хорж». Завод РАФ (Латвийски ССР).
19.45 — «Конец света с последующим симпозиумом». Телевизионни художественнии фильма премьера. 3-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Волчча тайпара саг».
22.55 — «Тахан дунен тIа».
23.10 — «Къона оазаш». «Театрон» яха ансамбль. Тбилисера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Новороссийск». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Гонахьара дуне довзийтар. 1-гIа класс. Тха ноанош.
8.55 — Къонача электротехникий Iилма - технически кхоллам. Iилма - довзийтара фильм.
9.05, 14.35 — Испански мотт. Iомабу 1-гIа шу. 7-гIа передача.
9.55 — Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35, 11.40 — Л. Н. Толстой. «ТIоми машари». 9-гIа класс.
11.05 — АБВГДейка.
12.10 — «Кармелюк». Телевизионни художественни фильма премьера. 2, 3-гIа сереш.
15.05 — «Кердадараш».
15.10 — Экран хьехархочоа. Ботаника. 5-гIа класс.
17.00 — «Подшефни гIишлошка: Аргунски маькхапродуктий комбинат.
17.20 — «Мала воагIаргва стадионе?». Документальни фильм.
17.40 — «Къонабарий оазаш» (гIалгIай меттала).
18.05 — Экран — кагирхошта.
18.40 — «Гургал». «Папа, мама, со — барттайна дезал».
19.10 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.30 — Хоккей. СССР чемпионат. «Спартак» — «Крылья Советов». 3-гIа период. В. И. Ленина цIерагIча Центральни стадиона зIамигача спортивни аренера трансляци.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Ритмически гимнастика».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Кармелюк». Телевизионни художественни фильма премьера. 3-гIа сери.
22.55 — «Кердадараш».

6 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.15 — «Дийна Iалам».
9.15 — «Конец света с последующим симпозиумом». Телевизионни художественни фильма премьера, 3-гIа сери.
10.30 — «Кердадараш».
16.00 — «Кердадараш».
16.15 — Документальни фильм.
16.25 — «Дунен халкъий кхоллам».
16.55 — Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха денна 8 Марта хетаяь торжественни собрани. Союза ССР Паччахьалкхен Доккхача академически театрера трансляци.
18.15 — «Моаршал да хьога, музыка».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
18.55 — «Са хьамсара Даьхе». Фотоконкурс.
19.00 — Сийлахьча Октябра юбилейга. Историе довргдоаца мугIараш. «Член правительства». Художественни фильм (1939 ш.).
21.00 — «Ха».
21.45 — «Живари, мехкарий».
23.45 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Лоамашка вах бежIу». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 8-гIа класс.
9.05 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу. 19-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Обществоведени.
10.35, 11.35 — Музыка. 1-гIа класс.
11.05 — «Наьна школа».
12.05 — «Кармелюк». Телевизионни художественни фильма премьера. 3, 4-гIа сереш.
14.35 — «Кердадараш».
14.40 — «Александр Покрышкин». Телевизионни документальни фильм.

СИЙЛАХЬЧА ОКТЯБРА ЮБИЛЕЙГА
ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНА ДИ

18.20 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.40 — «Агропром: гIулакхаши нахи».
19.20 — Бригадир Г. Ф. Кириченко. Киноочерк.
19.30 — «Берригa а бехктокхам...».
19.55 — Доал дара школа: проблемаши резерваши.
20.20 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — Гудермесски района къахьегамхошта концерт.
21.00 — «Ха».
21.45 — «Кармелюк». Телевизионни художественни фильма премьера. 4-гIа сери.
23.00 — «Кердадараш».

7 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «ХIана, сендухьа». Берашта йола передача.
8.35 — Дунен халкъашта юкъерча денна 8 Марта. Телевизионни документальни фильмай премьера: «Встречи на долгом пути», «Без вас и песня не поется».
9.50 — «Зизаш». Киноэтюд.
9.55 — «Березки» яха хороводаш. «Березка» яхача Паччахьалкхен хореографически ансамбла концерт.
10.30 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. США-ра передача.
11.00 — «Дай-ноаной ди — шоатта».
12.30 — «Испания — навсегда». Телевизионни документальни фильма премьера.
13.25 — «Атомни доацача дунен тIехьа». Форума итогех.
13.55 — «Ишь ты, масленица». Мультипликационни фильма премьера.
14.00 — «ДоттагIле». Телевизионни журнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Массанена а хIаранена а».
15.35 — «Цирк массанена а деза». Свердловскера передача.
16.10 — «Гушдар — теша хала дар».
17.15 — Москвереи Ленинградереи баянистийи аккордеонистийи концерт.
18.25 — ЦТ. экрана тIа духхьашха. «Анна Павловна». Художественни фильм. 1-гIа сери.
19.40 — «Кердадараш».
19.45 — «Анна Павловна». Художественни фильм. 2-гIа сери.
21.00 — «Ха».
23.25 — «Кердадараш».
21.40 — «ШерагIа го».
23.30 — «Шо тхоца вIашагIдеттаденнад».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 «Смеричка» яхача ансамбла выступлени.
8.30 — «Ритмически гимнастика».
9.00 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
9.30 — «Кармелюк». Телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.
10.45 — «УнахцIено».
11.30 — «Бегашта а бокъонца а». Сатирически передача.
12.00 — «Пхи сайре». Субтитрашца художественни фильм.
13.45 — «Нохч - ГIалгIайчен кIира».
13.55 — ЦIейца даькъала дувц шо, хьамсара кхалнах! (нохчий меттала).
14.25 — «Лоаман кхалсаг» яха телевизионни клуб (гIалгIай меттала).
14.55 — Шун каьхатех. Концерт (гIалгIай меттала).
15.25 — В. Дозорцев. «Последний посетитель». Лермонтова цIерагIча эрсий республикански драматически театра фильм-спектакль.
17.45 — «Диалог».

СПОРТИВНИ ПРОГРАММА

18.25 — Баскетбол. СССР чемпионат. МаIанах. «Жальгирис» — ЦСКА. Каунасера передача. Конькобежни спорт. СССР чемпионат. Ленинградера передача. Дерригдунен Iан студенчески ловзараш. Итогови передача. Перерыв йолча хана (20.00) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.40 — Ф. Зуппе — «Галатея». Московски оперетта театра спектакла премьера.
23.10 — «Кердадараш».

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХАЛНАЬХА ДИ
8 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — «Марша йоагIийла сюрприз».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
11.30 — Никъберий клуб.
12.30 — «Музыкальни киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. США-ра передача.
15.45 — «Вай цIа».
16.30 — «Фаьлг болча хьоашалгIа». «Золушкайна кхо бIар». Художественни фильм.
17.55 — (Спортивни разминка).
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Советская женщина» яхача журнала призах синхронни нецдар. «Олимпийский» яхача спортивни комплексера передача.
19.20 — «Язданза каьхат». Мультипликационни фильма премьера.
19.30 — «Мой нежно любимый детектив». Телевизионни художественни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхалнаьха цIейна хетадаь концерт.
23.40 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта».
8.20 — «Вай Александра Владимировна». Телевизионни документальни фильм.
8.40 — «Тхо лоаллаха даьхад». Художественни фильм.
9.55 — Реклама.
11.00 — «Эрсий къамаьл».
10.30 — Свердловски студе телевидене программа.
11.30 — «Певучая Россия». Телевизионни художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
13.50 — Бальни халхараш кхоачашдерий Ерригсоюзни конкурса доакъашхой хьохкара выступленеш.
14.50 — «Са заманхой». Телевизионни документальни фильм.
15.50 — Боккхийчарна мультипликационни фильмаш: «Густав и поднидыш», «Соната для двух телефонов», «Семейный марафон», «Дарить цветы».
16.20 — «Акробатка Тамара Лязгина». Фильм-концерт.
16.45 — Музыкальни мозаика.
17.20 — Спортивни программа. Конькобежни спорт. СССР чемпионат. Ленинградера передача. Лыжни фристайл. СССР чемпионат. Сигулдера передача. США хиннача советски теннисистий выступленей итогаш.
18.40 — «Мама», «Борзи Iасалги». Мультипликационни фильмаш.
19.00 — «Дийна Iалам».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Дунен музыкальни культура ганзера. И. Стравинский — «Петрушка». Кхоачашъю СССР халкъа артистас В. Дударовас кулгалдеча московски Паччахьалкхен симфонически оркестро.
20.50 — «Инзер яхача хи тIа». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Плющихе ягIа кхо миха». Художественни фильм.

РАДИО

3 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — Сакъердаме иллеши халхараши (нохчий меттала).
9.15 — «Предприяти социально дегIаахар» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Юрта экономика — заман боарам». Беседа.
16.16 — «Шоана, юртбоахаме хьалха латтараш». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.20 — «Юртара вахар».

УКВ

19.00 — Илли оал София Ротарус.
19.35 — Нохч-ГIалгIайчен иллеши ашараши.

4 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — I. Шахбулатова музыка.
11.15 — «Халкъа тIахьожам балха тIа» (гIалгIай меттала).
11.30 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог» (нохчий меттала).
15.15 — «БIаьстан ритмаш».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (гIалгIай меттала).
16.15 — Спортивни Нохч-ГIалгIайче.
16.35 — «Новкъост» яха дискуссионни клуб.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Шура лох ца еш (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — «Гаьнарча шерий иллеш». Музыкальни передача.
19.30 — «Инструментальни музыка».

5 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — Iуйранара концерт.
11.15 — «Ленински миллионний университет».
11.30 — «Хьалха латтараш».
11.45 — «Керттера бахьандикал».
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Керда гIулакхаш — вахаре» (гIалгIай меттала).
17.31 — «Шоана, кхалнах». Радиожурнал (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Ахархой бIаьстан балхаш» (гIалгIай меттала).
18.55 — Реклама.

УКВ

19.00 — Лирически илле концерт.

6 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — «Эргаломаш — хIаране гIулакх» (нохчий меттала).
8.45 — «Ший кхела да».
11.15 — «Операцара вIашагIкхетар» яхача циклацара передача.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Коммунист — хьинар дола бIухо».
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Советаши вахари». Радиожурнал.

УКВ

19.00 — Лирически илле концерт.

7 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — Юртара вахар (нохчий меттала).
10.15 — «Обществои закони» (нохчий меттала).
10.35 — Реклама.
11.00 — «Къонал».
11.30 — «Кхалсагах дола дош».
12.40 — «Сатирически микрофон» (нохчий меттала).
13.00 — «Бригадни подряд балха тIа» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Сиздара наькъаш».
18.00 — «Музыкальни почта» (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — А. Мальсагова сакъердаме дувцараш.
19.19 — Къонача иллиалархой концерт.

8 МАРТ
ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХАЛНАЬХА ДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана, хьамсара, кхалнах». Концерт.
11.20 — «Романсаш».
15.15 — «Октябри кхалсаги». Очерк.
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Иллеца доттагIал долчарна». Концерт (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Илли оал Алла Пугачевас.
19.29 — Художественни самодеятельноста концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культура — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-04; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02103. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 82. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 955.